

การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ
กับการส่งเสริมสันติภาพในประเทศไทย

โดย

นางสาวดุริยา อมตวิวัฒน์
ผู้อำนวยการ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๒๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง : การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพ
ในประเทศไทย

ลักษณะวิชา : สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย : นางสาวศุริยา อมตวิวัฒน์ **หลักสูตร** ปรอ. รุ่นที่ ๒๖

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของประเทศไทยและประเทศต่างๆ และเพื่อเสนอแนวทางการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเพื่อส่งเสริมสันติภาพในสถานศึกษาของประเทศไทย ในอนาคต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน ๕ คน กลุ่มที่สองเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๐ คน กลุ่มที่สามเป็นครูอาจารย์ และกลุ่มที่สี่เป็นนักเรียน นักศึกษา โดยได้แยกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการ และผู้เข้าร่วมโครงการ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารนโยบายระดับกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิก โครงการเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติล้วนแต่มีส่วนสนับสนุนและผลักดัน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของประเทศไทยจน โครงการประสบความสำเร็จทั้งสิ้น และเห็นว่ากิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้าง ความตระหนักเรื่องสันติภาพในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการฯ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องของสังคมมนุษย์ เรียนรู้ที่จะปรับตัว และมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความคิด วิถีชีวิต สิทธิและหน้าที่ ประชาธิปไตย การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน บนความแตกต่าง ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ได้ช่วยหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดความรัก ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีเรื่องการแบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล ไม่เลือกใช้วิธีการที่รุนแรง และเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนิน โครงการต้องแสวงหามาตรการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากร จัดเวทีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และขยายผลเพื่อให้เด็กและเยาวชนมี โอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เพื่อให้โครงการเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสันติภาพในเด็กและ เยาวชนให้กว้างขวางมากขึ้น

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพในประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยมุ่งหวังที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในส่วนของประเทศไทยให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยได้ เนื่องจากผู้วิจัยมองเห็นถึงประโยชน์ของโครงการที่จะช่วยสร้างและส่งเสริมความตระหนักในเรื่องสันติภาพให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งปัจจุบันเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีนิสัยที่ดีงามในเรื่องนี้

การที่ผู้ดำเนินการวิจัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้และเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ปัจจุบันมีความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่ในสังคมต่างๆ ในทุกระดับ ซึ่งผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่า เรื่องนี้มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดการแก่งแย่งกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งที่มีผลทำให้เกิดการแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ด้วยความรุนแรงมากขึ้น และบ่อยครั้งที่ความรุนแรงต่างๆ ขยายไปสู่สงครามที่ทำให้เกิดความสูญเสียมากมาย ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามจากหลายฝ่ายเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาก็ตาม แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหามันในระบอบสั้น และเนื่องจากผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน การไม่ยอมรับในความแตกต่างอันเกิดมาจากหลายปัจจัย และการมองประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ดังนั้น เรื่องเหล่านี้ควรจะได้รับการแก้ไขในระยะยาว ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่ดี การสร้างนิสัยที่ดีงามให้กับเด็กและเยาวชน การปลูกฝังให้รู้จักความอดกลั้นและขันติธรรม ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมสันติ (culture of peace) ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักในการรู้จักแก้ไขปัญหามากมาย ด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง มีความอดทนอดกลั้น เน้นการเคารพสิทธิของกันและกัน เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศภายใต้การดำเนินงานของยูเนสโกจึงเป็นโครงการหนึ่งที่เน้นสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมบทบาทของครูในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมโลกในอนาคตที่จะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ดังนั้นผู้ดำเนินการวิจัยจึงหวังว่าการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการในประเทศไทย

(นางสาวศุริยา อมตวิวัฒน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๓
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)	๑๒
บทที่ ๓ การจัดการศึกษาเรื่องสันติภาพในโรงเรียน	๒๖
การพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ	๒๖
บทที่ ๔ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในโรงเรียน	๓๗
บทที่ ๕ สรุปล และข้อเสนอแนะ	๕๔
สรุปผลการวิจัย	๕๔
ข้อเสนอแนะ	๖๕
บรรณานุกรม	๖๘
ภาคผนวก	๗๐
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๘

สารบัญรูปร่าง

แผนภาพที่

หน้า

๒-๑	กรอบความคิดการวิจัย	๒๕
๕-๑	โครงสร้างคณะกรรมการว่าด้วยโครงการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ	๖๖

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาในโลกที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องความยากจน ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด การแสวงหาพลังงานทางเลือก ปัญหาสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากการที่มนุษย์ยังไม่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองโดยไม่เข้าใจว่าการกระทำของตนจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน ซึ่งสะท้อนถึงการขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมองแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ซึ่งทำให้เกิดการละเมิดสิทธิต่างๆ ของผู้อื่น เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม และปัจจุบันมักจะมีการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคด้วยความรุนแรงซึ่งทำให้สังคมขาดความสงบสุขและปราศจากการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

เราจะเห็นว่า มีหน่วยงานต่างๆ มากมายที่พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ตามภารกิจที่หน่วยงานตนรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องมาจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมักจะเป็นการดำเนินการในระยะสั้นที่หวังเห็นผลสำเร็จที่รวดเร็ว แต่ปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากขาดความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น การให้ความรู้และการศึกษาด้วยการสร้างความตระหนักในเรื่องนี้ จึงเป็นการแก้ไขปัญหาอีกแนวทางหนึ่งที่เน้นการแก้ปัญหาเชิงป้องกัน ซึ่งสามารถส่งผลในระยะยาวที่ยั่งยืนกว่า ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญ และถือเป็นหน้าที่ร่วมกัน ดังนั้น ภายหลังสงครามโลกทั้งสองครั้ง จึงได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ ขึ้น และมีการจัดตั้งองค์การชำนาญพิเศษภายใต้ระบบสหประชาชาติต่างๆ เพื่อปฏิบัติภารกิจเฉพาะด้านรวมทั้ง องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ทั้งนี้ องค์การยูเนสโกได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมเรื่องของการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมเรื่องของ

สันติภาพ ด้วยเหตุนี้ ยูเนสโกจึงได้จัดตั้งโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ หรือ Associated Schools Project (ASP) ที่เน้นการดำเนินงานในโรงเรียน โดยปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกันในระยะยาว ทั้งนี้จะได้นำเสนอข้อมูลความเป็นมา เกี่ยวกับองค์การยูเนสโก และโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ในบทที่ ๒ ต่อไป เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และจุดเน้นขององค์การและโครงการดังกล่าว ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างสันติภาพ

การที่ผู้ดำเนินการวิจัยให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้และเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีสาเหตุเนื่องมาจากการที่ปัจจุบันมีความรุนแรงเกิดขึ้นอยู่ในสังคมต่างๆ ในทุกระดับ ซึ่งผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่า เรื่องนี้มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดการแก่งแย่งกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งที่มีผลทำให้เกิดการแก้ปัญหา ความขัดแย้งต่างๆ ด้วยความรุนแรงมากขึ้น และบ่อยครั้งที่ความรุนแรงต่างๆ ขยายไปสู่สงครามที่ทำให้เกิดความสูญเสียมากมาย ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามจากหลายฝ่ายเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหาก็ตาม แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหในระยะสั้น และเนื่องจากผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน การไม่ยอมรับในความแตกต่างอันเกิดมาจากหลายปัจจัย และการมองประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ดังนั้น เรื่องเหล่านี้ควรจะได้รับการแก้ไขในระยะยาวด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่ดี การสร้างนิสัยที่ดีงามให้กับเด็กและเยาวชน การปลูกฝังให้รู้จักความอดกลั้น และขันติธรรม ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมสันติ (culture of peace) ให้เกิดขึ้นในสังคม โดยมุ่งสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักในการรู้จักแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการไม่ใช้ความรุนแรง มีความอดทนอดกลั้น เน้นการเคารพสิทธิของกันและกัน เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศภายใต้การดำเนินงานของยูเนสโกจึงเป็นโครงการหนึ่งที่เน้นสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมบทบาทของครูในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมโลกในอนาคตที่จะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ดังนั้นผู้ดำเนินการวิจัย ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ดำเนินการประสานงานกิจกรรมของยูเนสโกในประเทศไทย จึงเห็นว่า การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในส่วนของประเทศไทยให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของประเทศไทยและประเทศต่างๆ ที่เป็นเครือข่าย
๒. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของประเทศไทย
๓. เพื่อใช้เสนอแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของสถานศึกษาในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยฉบับนี้จะเน้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีของยูเนสโกในประเทศไทยและประเทศที่มีเครือข่าย โรงเรียนดำเนินกิจกรรมตามโครงการ
๒. การนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของแนวทางการดำเนิน โครงการของเครือข่ายจะนำเสนอกรณีที่ประสบผลสำเร็จในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๖
๓. การเสนอแนะแนวทางที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน โครงการของประเทศไทย ซึ่งจะนำเสนอเฉพาะแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติ สันติภาพ บทบาทขององค์การยูเนสโกในการส่งเสริมสันติภาพผ่านกระบวนการศึกษา การดำเนินงานในภาพรวมของเครือข่ายโครงการในประเทศไทยและในต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมาในเชิงเปรียบเทียบ และจะวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ การดำเนินการส่งเสริมสันติภาพและเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. จะทำให้กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับยูเนสโกนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการอยู่ร่วมกันอย่างสันติที่ยั่งยืน

๒. จะทำให้สถานศึกษาในประเทศไทยที่เป็นเครือข่ายโครงการได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมสันติภาพ

คำจำกัดความ

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และ

วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

(United Nations Educational, Scientific,

Cultural Organization) หรือ

ยูเนสโก (UNESCO)

หมายถึง

องค์การชำนาญพิเศษแห่งหนึ่งของสหประชาชาติที่มีภารกิจหลักในการเสริมสร้างสันติภาพผ่านกระบวนการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจ

อันดีระหว่างประเทศ

(Associated Schools Project : ASP)

หมายถึง

โครงการหนึ่งของยูเนสโกที่เน้นการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกและนิสัยที่ดีในการสร้างสังคมที่สงบและสันติสุข

สันติภาพ (peace)

หมายถึง

สถานะที่สังคมมีสันติและไม่มีการโต้แย้งที่มีความรุนแรงเกิดขึ้น โดยเกิดจากความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

ผู้บริหารระดับนโยบาย

หมายถึง

ผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการระดับรองปลัดกระทรวงที่ดูแลงานด้านต่างประเทศของกระทรวงทั้งอดีตและปัจจุบัน

ผู้บริหารสถานศึกษา

หมายถึง

ผู้อำนวยการของสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project)

ผู้ประสานงานโครงการ	หมายถึง	ครู อาจารย์จากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิก ของโครงการเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกระทรวง ศึกษาธิการกับสถานศึกษา
เด็กและเยาวชน	หมายถึง	นักเรียน หรือ นักศึกษาที่เคยเข้าร่วมกิจกรรม จากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการ เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

๑. ทฤษฎีสันติภาพ

๒. บทบาทขององค์การยูเนสโก

๓. แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ

๔. การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในบางประเทศ

๑. แนวคิดเรื่องสันติภาพ

๑.๑ ทฤษฎีสันติภาพ

ตามแนวคิดของท่านพุทธทาสภิกขุ สันติภาพเป็นสิ่งที่มิได้อยู่เดิมตามธรรมชาติ และมีลักษณะสงบเย็น ไม่กระทบกระทั่งกัน หลุดพ้นจากปัญหาทั้งปวง และมีปรากฏการณ์ทำให้คนยิ้มได้ สันติภาพมีลักษณะการเกิดเป็นสายที่ต่อเนื่องกันของปัจจัยต่าง ๆ ที่อิงอาศัยกันเกิดขึ้น ดังนั้น การมองสันติภาพอาจมองย้อนจากสันติภาพของโลกมาสู่สันติภาพของบุคคล หรือจากสันติภาพของบุคคลไปสู่สันติภาพของโลกได้เช่นกัน ดังนี้

“สันติภาพของโลกมาจากสันติภาพของสังคม สันติภาพของสังคมมาจากสันติภาพของบุคคล สันติภาพของบุคคลมาจากความถูกต้องทางกาย ทางวัตถุ ทางจิต ทางวิญญาณ ความถูกต้องทางกาย ทางวัตถุ และทางจิตวิญญาณ มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก”^๑

---

^๑ <http://life.epru.ac.th/E-learning/thejinglife>

ซึ่งทั้งนี้รากฐานทั้งหมดของสันติภาพอยู่ที่จิตของมนุษย์ การสร้างสันติภาพของโลก หรือการจัดให้โลกเกิดสันติภาพขึ้น จึงทำได้ด้วยการจัดจิตของมนุษย์ให้มีศีลธรรม ซึ่งก็จะนำไปสู่สันติภาพของโลกได้

ตามที่คณะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) สันติภาพจะเกิดขึ้นได้เมื่อคนมีความสุขที่แท้จริง ความสุขแยกได้ตามคุณค่าเป็น ๒ ประเภท คือความสุขภายนอก และความสุขภายใน ซึ่งความสุขทั้ง ๒ ประเภทนี้มีความแตกต่างกัน ความสุขภายนอกเป็นความสุขที่สนองต่อความต้องการของประสาททั้งห้า และสนองความอยากต่าง ๆ โดยเป็นความสุขที่เกิดขึ้นเนื่องจากปัจจัยภายนอก คือวัตถุและอารมณ์สำหรับสนองความต้องการต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกยึดติด คับแคบ หวงแหน ผูกพันเห็นแก่ตัว นับเป็นที่มาของปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์ต้องตกเป็นทาสของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป^๒

ส่วนความสุขภายในเป็นความสุขที่ไม่ต้องอาศัยสิ่งตอบสนองต่อความอยากต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ หรือเป็นเครื่องเสริม ความสุขเช่นนี้เป็นความสุขที่ทำให้มนุษย์มีจิตใจสะอาด เป็นอิสระจากสิ่งรบกวน ประกอบด้วยปัญญา ปราศจากกิเลส ความขุ่นมัว กระทบกระทั่ง มีสภาพจิตที่สงบโปร่งเบา ไม่ยึดติด ไม่คับแคบ เปิดกว้าง แผ่ความรู้สึกรักใคร่ปรารถนาดีด้วยเมตตาไปยังมนุษยชาติ และสัตว์โลกทั้งหลายทั่วหน้า

ดังนั้น สันติภาพตามแนวคิดของท่าน ป.อ. ปยุตโต จึงสรุปได้ว่า หมายถึง ความสงบและความมีอิสระแห่งจิต เป็นความสุขภายใน หลุดพ้นจากความเฝือทะยานสิ่งเสพบำเรอสุข ความเฝือแสวงหาอำนาจและทิฐิที่ก่อให้เกิดความแก่งแย่งแบ่งแยกกัน

ในซีกโลกตะวันตก มีนักคิดเกี่ยวกับปรัชญาเรื่องสันติภาพ อยู่หลายคน โดยในการศึกษาครั้งนี้จะขอนำเสนอเฉพาะแนวคิดของนักคิดที่สำคัญๆ โดยผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งการวิจัยสันติภาพสมัยใหม่ คือ โยฮัน กัลท์ตุง (Johan Galtung) กัลท์ตุงได้ให้นิยามของคำว่า “สันติภาพ” ไว้ ๒ ความหมาย ความหมายแรก “สันติภาพ” หมายถึง การปราศจากซึ่งสภาวะความรุนแรงทุกชนิด ทั้งความรุนแรงทางตรง เช่น โศกนาฏกรรม และเชิงวัฒนธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “สันติภาพ = สันติภาพทางตรง + สันติภาพเชิงโครงสร้าง + สันติภาพเชิงวัฒนธรรม” ส่วน

^๒ การศึกษาเพื่อสันติภาพ, พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘.

ความหมายที่สอง “สันติภาพ” หมายถึง การแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation) โดยไม่ใช้ความรุนแรงและกระทำอย่างสร้างสรรค์^๓

๑.๒ สันติภาพและความขัดแย้ง

สันติภาพและความขัดแย้งเป็นของที่คู่กันมาโดยตลอด ดังนั้นจึงขอนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพและความขัดแย้งตามแนวคิดของนักคิดต่างๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ยุค ดังนี้

ยุคที่หนึ่ง หรือยุคแรกเริ่ม (ค.ศ.๑๕๑๘ – ๑๕๔๕) เป็นยุคระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ เน้นแนวคิดในเรื่องรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีการก่อตั้ง League of Nations เป็นช่วงที่มองเห็นความขัดแย้งระหว่างรัฐซึ่งอาจนำไปสู่สงคราม เกิดแนวคิดหรือแนวปฏิบัติที่เป็นต้นแบบ เช่น มหาตมะ คานธี ในเรื่อง สัตยานุเคราะห์ อหิงสา การไม่ใช้ความรุนแรง ความไม่มุ่งหวังเอาชนะ แต่เป็นการค้นหาความจริงมากกว่า

ยุคที่สอง หรือ ยุควางรากฐาน (ค.ศ.๑๕๔๕ – ๑๕๖๕) เป็นยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผู้ที่วางรากฐานคือ กัลท์ตุง ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันด้านสันติภาพ (ค.ศ.๑๕๖๐ – ๑๕๖๕) ที่ประเทศฟินแลนด์ สวีเดน และเนเธอร์แลนด์ และได้สร้างทฤษฎีหรือแนวคิดเรื่องสามเหลี่ยมสันติภาพ ที่ประกอบด้วย ความขัดแย้ง ความรุนแรง และสันติภาพ แนวคิดเรื่องลักษณะความรุนแรง ได้แก่ ความรุนแรงทางตรง หรือทางโครงสร้าง หรือทางวัฒนธรรม

ยุคที่สาม หรือ ยุคตกผลึกทางความคิดและเริ่มปรับกระบวนการทศน์ (ค.ศ.๑๕๖๕ - ๑๕๘๕) เป็นช่วงหลังสงครามเย็น ถือเป็นยุคของการค้นพบ หรือยอมรับในความขัดแย้งแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น และหาทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง แบบสันติหรือไม่ใช้กำลัง (Alternative Dispute Resolution) โดย ความขัดแย้งที่ค้นพบ/ยอมรับ แบ่งเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ความขัดแย้งที่หยั่งรากลึก (Deep – rooted conflict) ซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งมีหลายประเด็น กลุ่มที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งมีหลายลักษณะ เช่น กลุ่มที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ศาสนา หรือวัฒนธรรม หรืออาจเกิดจากสาเหตุของความขาดแคลน ความยากจน หรือบทบาทภาครัฐทำให้เกิดหรือมีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

๒. ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ (Protracted Social Conflict) โดย Azar Gat นักวิจัยเรื่องสงครามและสันติภาพ มหาวิทยาลัยเทลอาวีฟ ได้อธิบายความขัดแย้งประเภทนี้ว่าเป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถที่จะแยกอย่างเด็ดขาดได้ว่าเป็นความขัดแย้งภายในหรือภายนอก เป็นความ

^๓ Galtung, Johan. (1996) Peace by Peaceful Means : Peace and Conflict, Development and Civilization, London, Thousand Oaks, New Delhi : Sage

ขัดแย้งที่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง (Actors) หรือเป้าหมายได้ ทั้งนี้ไม่สามารถระบุจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของความขัดแย้งได้

๓. ความขัดแย้งที่ไม่สมมาตร (Asymmetric Conflict) โดย Adam Curl นักวิชาการชาวอังกฤษ ได้อธิบายความขัดแย้งประเภทนี้ ว่าเป็นความขัดแย้งของกลุ่มที่มีฐานะหรืออำนาจไม่เท่ากัน และในการหาทางออกนั้น จะเป็นการปรับจากการแก้ปัญหาความขัดแย้งมาเป็นการปรับการนำไปสู่สันติภาพ โดยมีแนวทางดังนี้

๓.๑ สร้างสำนึกว่ามีปัญหา

๓.๒ เฝ้าจับตากับปัญหา แทนการเลี่ยงปัญหาหรือปิดบังปัญหา

๓.๓ ต่อรอง หรือจัดการกับปัญหา หรือหาทางออกสำหรับปัญหา

๓.๔ พัฒนาสู่สันติภาพ

ยุคที่สี่ หรือ ยุคปรับกระบวนการทัศน์ (๑๙๘๕ – ปัจจุบัน) ยุคนี้ต่อเนื่องจากยุคที่สาม โดยศึกษาเรียนรู้ผลและนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางต่างๆในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งมีแนวคิดหลักดังนี้

๑. ยอมรับว่าความขัดแย้งมีหลายระดับ หลายมิติ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ชุมชน สังคม/ประเทศ และระหว่างประเทศ

๒. ยอมรับวิธีการปรับความขัดแย้งไปสู่สันติภาพ

๓. ขยายสาขาวิชาการจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสู่สาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

๔. ปรับเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับบุคคลที่ ๑ จากเดิมที่ว่าบุคคลที่สาม คือบุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย มักเป็นบุคคลที่สามารถให้คุณและโทษได้ และเป็นบุคคลที่สำคัญในสังคม มาเป็นบุคคลที่ไม่เป็นทางการ ไม่สามารถให้คุณและโทษได้ หรือเป็นบุคคลภายในองค์กร ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลสำคัญ ก็สามารถเป็นบุคคลที่สามได้ แต่บุคคลที่สามจะมีความสำคัญมาก ในกรณีที่กลุ่มมีอำนาจ/ฐานะไม่เท่าเทียมกัน (Asymmetric Conflict)

๑.๓ การสร้างสันติภาพ

จากแนวคิดต่างๆ ทำให้มีผู้สรุปถึงแนวทางในการสร้างสันติภาพคือ ศาสตราจารย์ John Paul Lederach ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสร้างสันติภาพระหว่างประเทศ จาก University of Notre Dame มลรัฐอินดีแอนา สหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการสร้างสันติภาพ ดังนี้

๑. เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายที่หนึ่ง ฝ่ายที่สอง และฝ่ายที่สาม

๒. ทุกฝ่ายร่วมปฏิบัติการด้วยกัน

๓. สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนที่อ่อนแอ

๔. สร้างสันติภาพจากภายใน

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ Lederach ยังได้เสนอแนวคิดในการปรับวิธีการจากการชี้นำไปสู่การร่วมกันค้นหาคำตอบ ดังนี้

๑. เปลี่ยนจากการให้ความรู้ เป็นร่วมกันค้นหา

๒. เปลี่ยนจากความรู้มาจากวิทยากร เป็น กระบวนการค้นหาความรู้

๓. เปลี่ยนจากอบรมเนื้อหาพัฒนาทักษะ เป็น ความรู้ต่างๆ มีอยู่ภายในชุมชน

ดังนั้น จำเป็นต้องนำออกมาใช้ประโยชน์ให้ได้

๔. เปลี่ยนจากการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็น การยืนยันความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือซ่อนอยู่

๕. เปลี่ยนแนวคิดว่า วิทยากรคือผู้เชี่ยวชาญ เป็น วิทยากรคือผู้กระตุ้น

สนับสนุน เท่านั้น

ศาสตราจารย์ โยฮัน กัลท์ตุง (Johan Galtung) ชาวนอร์เวย์ ผู้ก่อตั้งสถาบันวิจัยสันติภาพ ที่กรุงออสโลเสนอแนวคิด การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง การก้าวข้ามความขัดแย้ง (Transcend) โดยการเปลี่ยนแปลงขับเคลื่อน หมายถึง การเปลี่ยนทัศนคติ / พฤติกรรมรุนแรง รวมทั้งการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์กับความขัดแย้งให้เป็นตรงข้าม โดยการแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้ง สามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับของความขัดแย้ง ทั้งระดับโลก ระดับสังคม ระดับบุคคล และภายในบุคคล โดยการเปลี่ยนแปลงขับเคลื่อนสันติภาพจะนำไปสู่สันติบริบท อันเนื่องมาจากสันติศึกษา เป็นความต่อเนื่องของการทำงานภายหลังความรุนแรงและความพร้อมที่จะเปิดข้อตกลงสันติภาพครั้งใหม่

จากแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพอาจสรุป ความหมายของสันติภาพได้ว่า สันติภาพในเชิงลบ หรือ Negative Peace เป็นความเข้าใจสันติภาพที่ผิดพลาดสร้างผลลบ ส่วนสันติภาพในเชิงบวก หรือ Positive Peace เป็นความเข้าใจสันติภาพด้วยกระบวนการที่สนับหนุน มุ่งนำเสนอความเป็นจริงอย่างใหม่ หาพื้นที่ใหม่ในการเผชิญกับความขัดแย้ง ทำงานกับความขัดแย้งเพื่อสร้างสันติภาพ ซึ่งรวมถึงการสร้างสันติภาพ (Peace building) การรักษาสันติภาพ (Peace keeping) และ การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace making)

๑.๔ ปรัชญาสันติภาพในโลกตะวันตก

นักวิชาการชาวตะวันตกหลายคนพยายามจะอธิบายปรัชญาของทฤษฎีสันติภาพ แต่นักวิชาการท่านหนึ่งได้มองสันติภาพในเชิงสร้างสรรค์ คือ ศาสตราจารย์ วิเซนต์ มาติเนส กุสมัน (Vicent Martinez Guzman) ผู้ซึ่งนับได้ว่าเป็นนักปรัชญาสันติภาพที่มีชื่อเสียงท่าน

หนึ่งในโลกแห่งวิชาสันติศึกษา ศาสตราจารย์ วิเซนต์ มาดินส กุสมัน ได้บรรยายเกี่ยวกับปรัชญาสันติภาพไว้ในหนังสือ “ปรัชญาเพื่อการสร้างสันติภาพ (ที่หลากหลาย)” (Filosofia para hacer las paces) โดยมีการวิเคราะห์เกี่ยวกับสันติภาพและการพัฒนา โดยเนื้อหาจะรวมถึงวิวัฒนาการของสันติศึกษาในโลกตะวันตก ไปจนถึงการเชื่อมโยงการใช้สันติวิธีและการพัฒนาสังคมในบริบทของโลกที่พัฒนาแล้ว กำลังพัฒนา และด้อยพัฒนา กุสมันให้นิยามของสันติภาพไว้ว่า “สันติภาพนั้นเกิดจากการตื่นตัวของผู้คนในแต่ละชุมชนที่จะสร้างสังคมแห่งสันติสุขในบริบทของแต่ละชุมชนเอง” ในภาษาสเปน คำว่า สันติภาพ (Paz) สามารถใช้ในรูปแบบของพหูพจน์ได้ เพราะฉะนั้นความหมายของคำว่า “Paces” คือ ความหลากหลายของสันติภาพ สันติภาพในหลากหลายบริบท และรูปแบบของสันติภาพที่สร้างขึ้นและดำรงอยู่โดยผู้คนในแต่ละกลุ่มชน นอกจากนี้ กุสมัน ได้เชื่อมโยงแนวคิดของสันติศึกษาในแง่มุมและมุมมองต่างๆ เข้าด้วยกัน แนวคิดทั้งหลายเหล่านี้ กุสมันเชื่อว่าจะเป็นแนวทางที่จะสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางสังคมอันสันติสุข นับแต่ชุมชนขนาดเล็กจนถึงระดับชุมชนโลก หลักความคิดทางสันติศึกษาเหล่านี้ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่ามนุษย์นั้นมีศักยภาพในการสร้างสรรค์และทำลาย ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติทางสันติวิธีที่สร้างสรรค์จะช่วยนำพาให้มนุษย์ คิดและทำในสิ่งที่เป็คุณประโยชน์ต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นก็ส่งผลให้มีวิวัฒนาการของสันติวัฒนธรรมขึ้นในสังคมมนุษย์ ด้วยแนวคิดเช่นนี้อาจจะกล่าวได้ว่า กุสมันได้รับอิทธิพลทางความคิดด้านปรัชญาสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์จากแนวคิดและปรัชญาของ เอมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) ผู้ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นนักปรัชญาที่นิยามความหมายของสันติภาพในเชิงสร้างสรรค์เป็นคนแรกๆ ทฤษฎีสำคัญของนักปรัชญาท่านนี้ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอ้างถึงในงานเขียนของ กุสมัน คือ “สันติภาพอันสถาพร” (Perpetual Peace) และ “เป้าประสงค์แห่งกฎที่เป็นสากล” (Cosmopolitan intent) ซึ่งแนวปรัชญา ทั้งสองนี้ได้ให้นิยามของความสามารถของมนุษย์ในการที่จะทำการใดๆที่จะเป็นคุณแก่ผู้อื่น กิจกรรมใดๆ ที่ทำโดยบุคคลใดๆ ก็ตามต่างก็อยู่ภายใต้เจตจำนง และผลแห่งการกระทำที่ผู้อื่นรับรู้ เข้าใจ และนับว่ากิจกรรมนั้น ๆ เป็นคุณด้วยจึงจะนับว่ากิจกรรมนั้นเป็นคุณธรรม ในงานเขียนของกุสมัน เขาอ้างอิงนักสันติศึกษาที่โด่งดังท่านหนึ่ง คือ โยฮัน กัลท์ตุง (Johan Galtung) ผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นบิดาของสันติศึกษายุคใหม่ ดังนั้นผู้ดำเนินการวิจัยจึงได้นำแนวคิดของนักสันติศึกษาท่านนี้ มาอธิบายพอสังเขป โดยบทความนี้ได้สรุปความจากหนังสือของ กัลท์ตุงที่โด่งดังเล่มหนึ่งคือ “สันติภาพ โดยสันติวิธี” (Peace by Peaceful Means) การอธิบายความคิดและปรัชญาสันติภาพของกัลท์ตุงจะทำให้เกิดความเชื่อมโยงในแนวคิดของ กุสมันและนิยามต่างๆของสันติศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ ว่า องค์การชำนาญพิเศษองค์กรหนึ่งของสหประชาชาติ ที่ดำเนินงานเรื่องการส่งเสริมการสร้างสันติภาพ ซึ่งเป็นองค์การที่มีการดำเนินงานในสาขาต่างๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งก่อให้เกิดสันติภาพในระยะยาว ดังนั้น ในช่วงต่อไป จะเป็นการนำเสนอให้เห็นความเป็นมาขององค์การและโครงสร้างขององค์การ รวมทั้งโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (Associated Schools Project : ASP) ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการสร้างความตระหนักในเรื่องของสันติภาพเพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในการทำงานขององค์การและการดำเนินโครงการของประเทศไทยและบางประเทศ

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) เป็นองค์การชำนาญพิเศษแห่งหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๕ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีประเทศสมาชิก ๒๐ ประเทศ ได้ร่วมมือกันให้สัตยาบันธรรมนูญขององค์การ ที่ว่า “สงครามเกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องสร้างความหวงแหนสันติภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วย” นอกจากนี้ธรรมนูญยังบ่งชี้ด้วยว่า “สันติภาพที่เกิดจากการตกลงทางการเมือง ทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาล เพียงอย่างเดียวยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่แท้จริงและยืนนานจากประเทศต่างๆ ในโลก สันติภาพจะต้องวางรากฐานอยู่บนความร่วมมือทางภูมิปัญญาและจิตสำนึกของมนุษยชาติ” โดยมีจุดมุ่งหมายของยูเนสโกเพื่อส่งเสริมสันติภาพ โดยพัฒนาความร่วมมือของนานาชาติทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และสื่อสารมวลชน เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมี โดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา ตามกฎบัตรสหประชาชาติ ปัจจุบัน ยูเนสโกมีประเทศสมาชิกทั้งหมด ๑๕๕ ประเทศ และสมาชิกสมทบ ๕ ประเทศ^๕

องค์การยูเนสโกเน้นการดำเนินโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในระดับโลกต่างๆ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความยากจน การแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในเครือสหประชาชาติจะต้องดำเนินการให้

^๕ ธรรมนูญขององค์การการศึกษาฯ สหประชาชาติและกฎบัตรของคณะกรรมการว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ, สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๐ หน้า ๕-๖

^๕ <http://en.unesco.org/countries>

สอดคล้องกับเป้าหมายสหประชาชาติและเป็นไปตามภารกิจขององค์การ เช่น การจัดการความยากจน การจัดการประถมศึกษาเพื่อปวงชน การจัดการความเหลื่อมล้ำทางเพศชายหญิงในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การป้องกันการติดเชื้อ HIV และเอดส์ และโรคภัยอื่นๆ และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมแบบยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินงานต่างๆ ของยูเนสโก จะส่งเสริมผ่านกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และมุ่งสร้างสังคมสันติภาพตามเป้าหมายขององค์การ

ปัจจุบัน องค์การตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในโลก จึงได้ดำเนินนโยบายที่เน้นการบูรณาการเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคม สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนถือเป็นการต่อยอดจากระบบและหลักการขององค์การเมื่อเริ่มก่อตั้ง องค์การยูเนสโก ถือเป็น “องค์การพหุทางปัญญา” ซึ่งสอดคล้องกับสถานะในปัจจุบันที่โลกกำลังมองหาหนทางในการสร้างสันติภาพและหาหนทางไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ทำให้พลังของปัญญาเป็นเรื่องจำเป็นต่อการแสวงหานวัตกรรมที่จะเข้ามาส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในโลกนี้

๑. กลไกการดำเนินงานขององค์การ

กลไกในการดำเนินงานขององค์การประกอบด้วย การประชุมสมัชชาสามัญของประเทศสมาชิก คณะกรรมการบริหาร สำนักเลขาธิการของยูเนสโก คณะผู้แทนถาวรประจำองค์การยูเนสโก และคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

๑.๑ การประชุมสมัชชาสามัญของประเทศสมาชิก

การประชุมสมัชชาสามัญถือเป็นองค์กรบริหารสูงสุดของยูเนสโก มีการประชุมทุก ๒ ปี ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิกขององค์การ มีหน้าที่หลักเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหาร แต่งตั้งผู้อำนวยการใหญ่ พิจารณาแผนยุทธศาสตร์ระยะกลาง ๖ ปี และแผนงานและงบประมาณระยะ ๒ ปี ซึ่งเป็นแผนงานหลักที่ใช้เป็นแผนการดำเนินงานขององค์การ ตลอดจนพิจารณาการรับประเทศสมาชิกเข้าเป็นภาคีขององค์การ และออกเสียงในเรื่องอัตราค่าบำรุงของประเทศสมาชิก และที่ประชุมสมัชชาสามัญจะต้องดำเนินการลงคะแนนเสียงในการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลชุดต่างๆ รวมทั้งให้ความเห็นชอบเรื่องสำคัญต่างๆ โดยปกติหัวหน้าคณะผู้แทนที่เข้าร่วมการประชุมจะเป็นระดับรัฐมนตรีหรือเทียบเท่า

๑.๒ คณะกรรมการบริหาร

คณะกรรมการบริหารของยูเนสโกประกอบไปด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีชื่อเสียงทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม จำนวน ๕๘ คน โดยจะมีการเลือกตั้งกรรมการจำนวนครึ่งหนึ่งในการประชุมสมัชชาสามัญขององค์การทุก ๒ ปี และ

กรรมการบริหารจะอยู่ในวาระคราวละ ๔ ปี การประชุมคณะกรรมการบริหารจะมีขึ้นปีละ ๒ ครั้ง มีหน้าที่หลักในการพิจารณาและติดตามการดำเนินงานของสำนักเลขาธิการของยูเนสโกให้สอดคล้องกับมติการประชุมสมัชชาสามัญ พิจารณาเสนอระเบียบวาระการประชุมสมัชชาสามัญ โครงการ/กิจกรรมและการปฏิบัติงานขององค์การยูเนสโก รวมทั้งแผนงานและงบประมาณขององค์การตามที่อยู่อาศัยการใหญ่เสนอ พิจารณารายงานกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ เพื่อติดตามและประเมินผล กระตุ้นให้มีการจัดประชุมหน่วยงานที่มีใช้ของรัฐบาลแต่ดำเนินการเกี่ยวกับ การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมให้ปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่สอดคล้องกับมติของการประชุมสมัชชาสามัญ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายงานและกิจกรรมขององค์การ

๑.๓ สำนักเลขาธิการของยูเนสโก

สำนักเลขาธิการเป็นองค์กรบริหารของยูเนสโก มีผู้อำนวยการใหญ่เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ดูแลรับผิดชอบงานประจำขององค์กร ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารและที่ประชุมสมัชชาสามัญ ทั้งนี้จะมีการแบ่งการปฏิบัติงานเป็นหน่วยต่างๆ และมีรองผู้อำนวยการใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่างๆ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของผู้อำนวยการใหญ่ ทั้งนี้ นอกเหนือจากผู้ปฏิบัติงานที่สำนักงานใหญ่แล้ว องค์การยังมีสำนักงานระดับภูมิภาคและสำนักงานภาคสนามในหลายๆ พื้นที่เพื่อร่วมปฏิบัติงานกับประเทศสมาชิกอย่างใกล้ชิด

๑.๔ คณะผู้แทนถาวรประจำองค์การยูเนสโก

สำนักงานคณะผู้แทนถาวรประจำยูเนสโก เป็นองค์กรของรัฐสมาชิกที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นผู้ประสานงานที่สำนักงานใหญ่ขององค์การ ที่กรุงปารีส บางประเทศจะแต่งตั้งเอกอัครราชทูตเป็นผู้แทนถาวร เพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเป็นผู้แทนถาวรประจำองค์การยูเนสโก หรือแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำกรุงปารีสของประเทศตน เป็นผู้แทนถาวร และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สถานทูตเป็นผู้ประสานงาน หรือแต่งตั้งรองผู้แทนถาวรของตนเป็นผู้ประสานงาน ไปประจำ ณ สำนักงานยูเนสโก ซึ่งองค์การได้จัดสถานที่ไว้ให้เป็นสำนักงานประจำของแต่ละประเทศตามแต่ความต้องการของประเทศสมาชิก คณะผู้แทนถาวรประจำองค์การยูเนสโก มีหน้าที่สำคัญคือ เป็นผู้แทนรัฐบาลในกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับยูเนสโก ณ กรุงปารีส ประสานงานระหว่างองค์การกับคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกของประเทศตน ตลอดจน หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการขอแลกเปลี่ยนสนับสนุนและการหารือทำที่ของกลุ่มประเทศสมาชิกเพื่อประโยชน์ในการกำหนดทำที่และแนวนโยบาย ตลอดจนเผยแพร่เกี่ยวกับงานของประเทศตน

๑.๕ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

ประเทศสมาชิกองค์การยูเนสโกจะต้องจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ขึ้นตามธรรมนูญขององค์การเมื่อเข้าเป็นสมาชิกของยูเนสโก เพื่อเป็นหน่วยงานประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกกับองค์การยูเนสโก โดยถือเป็นหน่วยงานหลักที่เป็นตัวแทนรัฐบาลเพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในประเทศและองค์การยูเนสโกในการดำเนินการทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ประเทศสมาชิกจะกำหนดโครงสร้างหน่วยประสานงานของตน ขึ้นมาตามแต่จะเห็นสมควร โดยจะเรียกว่า สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (Secretariat of the National Commission for UNESCO) สำหรับประเทศไทย สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก ตั้งอยู่ ณ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้กฎบัตรของยูเนสโกว่าด้วยคณะกรรมการแห่งชาติ (Charter of the National Commission for UNESCO) มีดังนี้

๑.๕.๑ ส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมของยูเนสโกเพื่อความก้าวหน้าในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม

๑.๕.๑.๑ มีส่วนร่วมในการชำระไว้ซึ่งสันติภาพ ความมั่นคงปลอดภัย และสวัสดิภาพของมนุษยชาติ โดยการร่วมในกิจกรรมยูเนสโก ซึ่งมุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจระหว่างกันเกี่ยวกับชนชาติต่างๆ ให้การศึกษาประชาชน เผยแพร่วัฒนธรรมรักษาเพิ่มพูน และเผยแพร่วิทยาการ

๑.๕.๑.๒ มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของยูเนสโก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการร่างและดำเนินโครงการขององค์การฯ

๑.๕.๒ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะกรรมการแห่งชาติฯ จึงดำเนินการ ดังนี้

๑.๕.๒.๑ ให้คำแนะนำแก่รัฐบาลและยูเนสโกเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายขององค์การฯ

๑.๕.๒.๒ ประสานงานกับรัฐบาล หน่วยงาน องค์การ สถาบัน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายงานของยูเนสโก

๑.๕.๒.๓ ส่งเสริมให้สถาบันระดับชาติทั้งที่เป็นของรัฐบาลและไม่ใช่ของรัฐบาล ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมและดำเนิน โครงการของยูเนสโก เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านปัญญาและวิชาการ ซึ่งองค์การอาจต้องขอความช่วยเหลือเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับความมุ่งหมาย ของโครงการและกิจกรรมของยูเนสโก ตลอดจนพยายามกระตุ้นให้ประชาชนทั่วไปมีความสนใจในงานของยูเนสโก

๑.๕.๒.๔ เข้าร่วมในการวางแผนและดำเนินงานต่างๆ ของยูเนสโก ซึ่งได้รับความช่วยเหลือตาม โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ กองทุนสหประชาชาติเพื่องานประชากรและโครงการระหว่างประเทศอื่นๆ

๑.๕.๒.๕ เข้าร่วมในการเลือกสรรผู้สมัครเข้าทำงานในตำแหน่งต่างๆ ของยูเนสโกตาม โครงการปกติขององค์การฯ หรือจากงบประมาณพิเศษ อื่นๆ ตลอดจนจัดหาสถานศึกษาหรืออบรมแก่ผู้ได้รับทุนยูเนสโก

๑.๕.๒.๖ ร่วมกับคณะกรรมการแห่งชาติฯ ของประเทศอื่นๆ ศึกษาวิจัยเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายความรับผิดชอบขององค์การฯ

๑.๕.๒.๗ ดำเนินการอื่นๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การฯ ตามแต่จะเห็นสมควร

คณะกรรมการแห่งชาติฯ จะร่วมมือกับคณะกรรมการแห่งชาติฯ ของประเทศอื่นๆ ประสานงานกับสำนักงานส่วนภูมิภาคและศูนย์อื่นๆ ของยูเนสโก ในการส่งเสริมความร่วมมือ ทั้งในระดับ ภูมิภาค อนุภูมิภาค และทวีปภาคี ในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน การร่วมมือกันนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อ การเตรียมการดำเนินงานและการประเมินผลโครงการ และอาจเป็นไปได้ในรูปแบบของการร่วมกันสำรวจ การสัมมนา การประชุม และการแลกเปลี่ยนข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ และการเยี่ยมชมซึ่งกันและกัน

๒. ประเทศไทยกับยูเนสโก

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๒ เป็นประเทศสมาชิก ลำดับที่ ๔๕ ในการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การ ประเทศไทยจะต้องชำระค่าบำรุง สนับสนุนองค์การเป็นประจำทุกปี ปัจจุบัน ประเทศไทยชำระค่าบำรุงสมาชิกที่อัตราร้อยละ ๐.๒๑ ของงบประมาณทั้งหมดขององค์การ นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังเป็นเจ้าภาพจัดหาที่ตั้งสำนักงาน ระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกที่กรุงเทพฯ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่อาคาร ๑๐๐ ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ถนนเอกมัย และได้สนับสนุนงบประมาณสนับสนุนมาโดยตลอด

เนื่องจาก ภารกิจงานของยูเนสโก มีขอบข่ายกว้างขวางและครอบคลุมการดำเนินงานของหลายหน่วยงาน รัฐบาลไทย โดยคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The Thai National Commission for UNESCO) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฝ่ายการต่างประเทศ) เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ และได้มีมติจัดตั้งหน่วยงานเพื่อประสานงานเกี่ยวกับยูเนสโก คือ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ ที่กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบัน คือ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินกิจกรรมของยูเนสโก ในรูปของคณะกรรมการ ปัจจุบันมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับองค์การยูเนสโก ในแต่ละสาขาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

สำหรับการดำเนินงานต่างๆ ภายใต้กรอบงานยูเนสโก ในฐานะหน่วยงานประสานงานกลาง กระทรวงศึกษาธิการจะทำหน้าที่ดูแลคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก และมีคณะกรรมการชุดต่างๆ ร่วมให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งนี้ยูเนสโก จะประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานกลางที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลไทย และกระทรวงศึกษาธิการจะประสานงานกับคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก จะเป็นจุดประสานงานกลาง และนำเสนอคณะกรรมการแห่งชาติเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะการเตรียมการสำหรับการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหาร ซึ่งถือเป็นองค์กรบริหารที่ประเทศสมาชิกสามารถมีบทบาทชี้้นำได้ และการประชุมสมัชชาสามัญ ซึ่งเป็นองค์กรตัดสินใจสูงสุดของประเทศสมาชิก รวมทั้งการอนุมัติแผนการดำเนินงานระยะต่างๆ ของยูเนสโก

๓. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (Associated Schools Project : ASP)

๓.๑ ความเป็นมา

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (Associated Schools Project : ASP) เป็นโครงการหนึ่งที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ คือ เสริมสร้างและรักษาสันติภาพผ่านกระบวนการการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม เป็นโครงการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปัญหาของโลกและ

ประเทศต่างๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน กระตุ้นการเรียนรู้เกี่ยวกับชาติต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ โดยให้โรงเรียนที่เป็นสมาชิก โครงการในแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกของยูเนสโกริเริ่มโครงการพิเศษและจัดกิจกรรมเพื่อทดลองเรียนเกี่ยวกับปัญหาของโลกที่สหประชาชาติเสนอแนะให้พิจารณา เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน สันติภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เมื่อโครงการได้รับการก่อตั้งขึ้น ได้มีการริเริ่มดำเนินกิจกรรมในสถาบันการศึกษา และมีโรงเรียนที่สมัครเป็นสมาชิกในช่วงเริ่มแรก จำนวน ๓๐ แห่งใน ๑๕ ประเทศ ซึ่งต่อมาได้ขยายจำนวนมากขึ้น จนถึงปัจจุบันมีสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เข้าเป็นเครือข่ายโครงการมากกว่า ๘,๐๐๐ แห่ง ใน ๑๘๐ ประเทศ^๖ ซึ่งถือเป็นความพยายามของยูเนสโกในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ ในโลก ในระดับโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ โดยเน้นเป้าหมายในกลุ่มเด็กเยาวชน ครู/อาจารย์ เพื่อถือเป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์รวมในการปลูกฝังจิตสำนึกและการสร้างนิสัยที่ดีงานในการหล่อหลอมความรู้สึกร่วมกันในเรื่องต่างๆ

เนื่องจากหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ เป็นหัวข้อที่อาจจะต้องดำเนินการในลักษณะสหวิทยาการ (interdisciplinary) ร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย ยูเนสโกจึงได้จัดตั้งเป็นหน่วยงานให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการเฉพาะอยู่ภายใต้แผนกความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและสารสนเทศสาธารณะ (External Relations and Public Information : ERI) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงกับสาขางานที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรทั้ง ๕ สาขา คือ การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ในส่วนของประเทศไทย มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก เป็นจุดประสานงานเกี่ยวกับงานยูเนสโก ได้จัดตั้งคณะกรรมการโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ เป็นคณะกรรมการที่ดำเนินงานเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งมีฝ่ายเลขานุการอยู่ที่สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นผู้ประสานงานเรื่องนี้กับโรงเรียนในเครือข่ายต่าง ๆ โดยครอบคลุมสถานศึกษาทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจะมีการดำเนินงานในลักษณะของเครือข่ายในระดับต่างๆ คือ ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างแน่นแฟ้นในการสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน

๓.๒ ประเทศไทยและโครงการ

ประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ หรือ Associated Schools Project (ASP) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๑ โดยมีวิทยาลัยครู ๒

^๖ www.state.gov/p/io/unesco/c18952.htm

แห่งสมัครเข้าร่วมโครงการ คือ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และวิทยาลัยครูอุบลราชธานี และในปี พ.ศ.๒๕๐๖ โครงการจึงได้ขยายไปสู่โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ปัจจุบันมีโรงเรียนและสถานศึกษาในประเทศไทยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายโครงการ จำนวน ๑๑๗ แห่ง ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิทยาลัยอาชีวศึกษา และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ทั้งของภาครัฐและเอกชน เข้าร่วมในเครือข่าย

ในการดำเนินงานในส่วนของประเทศไทย จะมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานโครงการ (ASP Coordinator) เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อคอยประสานงานและกระตุ้นให้โรงเรียนเครือข่ายได้นำประเด็นที่เชื่อมโยงกับเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติไปบูรณาการในการเรียนการสอน มีการประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้กับครู/อาจารย์นำไปใช้สอนประกอบการสอน มีการจัดแปลสื่อการเรียนการสอนของยูเนสโก จัดค่ายเยาวชนทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อให้นักเรียนและเยาวชนได้มีโอกาสสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการจัดค่ายมรดกโลก เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ ค่ายสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้โรงเรียนเครือข่ายยังได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองโอกาสสำคัญต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ เช่น วันสตรีสากล วันเอดส์โลก วันสิ่งแวดล้อมโลก วันสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

เนื่องจากในกระบวนการจัดการศึกษา ครู/อาจารย์ คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น กิจกรรมหลักอีกประการหนึ่งของโครงการ คือ การสัมมนาหรือการจัดเวที หรือการอบรมครู/อาจารย์ให้ เข้าใจแนวคิดเรื่องการเรียนการสอนเกี่ยวกับหัวข้อที่จำเป็นในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อาทิ สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการดังกล่าว และได้มีการจัดส่งครูและนักเรียนจากโรงเรียนเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติบ่อยครั้ง โดยเฉพาะกิจกรรม Youth Camp และ Youth Forum เป็นประจำ ซึ่งทำให้เยาวชนได้มีโอกาสเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงานกับเยาวชนจากประเทศต่างๆ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดการประชุมระหว่างโรงเรียนเครือข่ายในโครงการเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนต่างๆ ได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน และมีการแสดงนิทรรศการผลงานของโรงเรียนต่างๆ ที่จัดไปในรอบปี

๔. การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในต่างประเทศ

๔.๑ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้เข้าเป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project Network : ASPnet) เมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๑ ปัจจุบันมีโรงเรียนเป็นสมาชิกเครือข่าย จำนวน ๒๑๕ แห่ง

โรงเรียนเครือข่ายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน การบูรณาการและการสร้างความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม รวมทั้งปกป้องสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ การจัดทำแบบเรียน การจัดทำให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ มีการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อการศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน มีการส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการประชุมและสัมมนา ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศอื่นๆ รวมทั้งการประชุมในระดับภูมิภาค เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน การประชุมและสัมมนาระหว่างภูมิภาคยุโรป-อาหรับ การสัมมนาว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างภูมิภาคยุโรป-แอฟริกา การสัมมนาว่าด้วยการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน การประชุมครบวาระ ๖๐ ปีของโครงการ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมประชุมจำลองการประชุมสหประชาชาติ ในด้านการส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เยาวชนได้เข้าใจบทบาทของสหประชาชาติและเข้าใจปัญหาต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ มีการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น โครงการทะเลบอลติก โครงการแม่น้ำดานูบ โครงการสงวนรักษาลังงานเพื่อหมีขั้วโลก และเพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายได้มีประสบการณ์มากขึ้น ได้จัดโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเรียนรู้ด้านภาษา เช่น โครงการแลกเปลี่ยนกับประเทศโปแลนด์ มีการจัดโครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศโบลิเวีย กาน่า และอินเดีย มีการจัดโครงการวัฒนธรรมแบบผสมผสานร่วมกับโรงเรียนในประเทศอื่นๆ หลายประเทศ เช่น บัลแกเรีย ลัตเวีย โปแลนด์ โปรตุเกส โรมานี และตุรกี มีการริเริ่มโครงการโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องเพื่อช่วยเหลือโรงเรียนในประเทศนามิเบียในทวีปแอฟริกา เป็นต้น

ในด้านการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ มีการจัดโครงการมรดกโลกในมือเยาวชน ซึ่งเป็นข้อริเริ่มของยูเนสโกเพื่อให้เยาวชนมีความรักและรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของตน นอกจากนี้ ก็ยังมีการดำเนินการกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ การจัดทำเยาวชนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องต่างๆ เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อมในเมืองและการใช้ชีวิตที่หลากหลายร่วมกัน

การมอบรางวัลโรงเรียนดีเด่นให้แก่โรงเรียนเครือข่ายในประเทศเพื่อเป็นต้นแบบของโรงเรียนที่สามารถนำเอาแนวคิดขององค์การยูเนสโกมาปฏิบัติได้จริง เป็นต้น ในการประเมินผลรายงานประจำปีโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการแลกเปลี่ยนกับโรงเรียนเครือข่ายทั่วโลก เพื่อนำมาพัฒนาแนวการสอนเพื่อส่งเสริมนโยบายในด้านสันติภาพอันเป็นอุดมคติขององค์การสหประชาชาติให้กับโรงเรียนต่างๆ รวมทั้งผนวกเอาค่านิยมและบรรทัดฐานของนโยบายการศึกษาในระดับสากลเข้ากับระบบการศึกษาในประเทศเยอรมันในทุกๆระดับชั้น

๔.๒ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียมีโรงเรียนสมาชิกเครือข่ายโครงการความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ จำนวน ๖๖ แห่ง

โรงเรียนเครือข่ายในอินโดนีเซียได้นำหัวข้อต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมาสอนในโรงเรียนหลายหัวข้อ คือ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ชันติธรรม และสันติภาพ ศิลธรรม และคุณค่าของศาสนา และมีการผนวกหัวข้อต่างๆ ด้านสันติภาพไว้ในการสอนและการศึกษา ได้แก่ สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสงวนรักษาวัฒนธรรม ความเป็นสากล การสงวนรักษาสิ่งแวดล้อม การให้ความเคารพซึ่งกันและกัน โดยผนวกเข้ากับวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเน้นในเรื่องวัฒนธรรมเพื่อสันติภาพ โดยมีการจัดกิจกรรมในวันสันติภาพสากล นอกจากนี้ ยังมีการจัดแปลเอกสารเผยแพร่ขององค์การยูเนสโกปี ค.ศ.๒๐๐๐ เรื่อง วัฒนธรรมเพื่อสันติภาพเป็นภาษาอินโดนีเซีย มีการจัดตั้งเวทีสำหรับเยาวชนในเรื่องวัฒนธรรมเพื่อสันติภาพ รวมทั้งกิจกรรมรณรงค์เพื่อป้องกันยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักเรียนในระดับชาติและระดับภูมิภาค การส่งนักเรียนมัธยม ๒ คนไปเข้าร่วมการประชุมรัฐสภาโลก ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงปารีส เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศอินโดนีเซีย ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการดำเนินโครงการโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติควรจะสนับสนุน โครงการ ๔ เสาหลักทางการศึกษาขององค์การยูเนสโก อันได้แก่ การเรียนรู้เพื่อจะรู้ การเรียนรู้เพื่อจะทำ การเรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต และหลักสูตรของโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติควรจะครอบคลุมถึงทักษะต่างๆ ในการขจัดความขัดแย้งที่เป็นมาตรฐานสากลในเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกันทางเพศและทางชนชาติ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า องค์การยูเนสโกประจำภูมิภาคในกรุงเทพฯ ควรจะได้จัดให้มี จัดการประชุมระหว่างผู้ประสานงานโครงการโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติและครูในโครงการอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

๔.๓ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้าเป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project Network : ASPnet) เมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๖ ปัจจุบัน มีโรงเรียนเป็นสมาชิกเครือข่าย จำนวน ๓๔ แห่ง

การดำเนินโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติขององค์การยูเนสโก มีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ให้แก่ครู เพื่อให้ครูได้เข้าใจถึงบทบาทและภารกิจขององค์การยูเนสโก ภายใต้หัวข้อต่างๆ อาทิ การศึกษาเพื่อสันติภาพและสันติธรรม สิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ความเข้าใจระหว่างประเทศ มรดกโลกและการประชุมต่างๆ ขององค์การยูเนสโก ภายใต้การประชุมเชิงปฏิบัติการที่จัดให้แก่นักเรียน ครูยังได้เรียนรู้ถึงวิธีการผนวกเอาหัวข้อต่างๆ ที่เป็นภารกิจขององค์การยูเนสโกตั้งได้กล่าวแล้วในข้างต้นเข้ากับหลักสูตรการศึกษา มีการประชุมของนักเรียนเน้นในเรื่องหัวข้อต่างๆ เช่น การคุ้มครองและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ และการสงวนรักษาสัตว์ป่าคุ้มครอง เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจและซาบซึ้งถึงความสำคัญของมรดกทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติ ตระหนักรู้ในการปกป้องสิ่งแวดลอม โดยได้มีการพานักเรียนไปเยี่ยมชมแหล่งมรดกทาง วัฒนธรรมและอนุสรณ์สถาน นอกจากนี้ ก็ยังมีการจัดสัมมนาในระดับชาติเพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ ผลจากการประเมินโครงการดังกล่าวก็ใช้นำมาในการวางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมของโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติขององค์การยูเนสโกในอนาคตต่อไป ซึ่งได้ข้อเสนอต่างๆ อาทิ การศึกษาเพื่อธรรมาภิบาล การผนวกการศึกษาด้านมรดกไว้ในโรงเรียนมัธยม การศึกษา เป็นต้น

๔.๔ ญี่ปุ่น

ปัจจุบันโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project Network : ASPnet) ในประเทศญี่ปุ่น มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๘๕ แห่ง

การดำเนินโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติขององค์การยูเนสโก มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์กับครูและนักเรียนจาก โรงเรียนอื่นๆ ทั่วโลก พัฒนาวัสดุการศึกษา รวมทั้งพัฒนาวิธีการที่จะปลูกฝังเยาวชนในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ในระดับสากล มีการดำเนินการในโครงการพื้นฐาน ๔ ด้านได้แก่ การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสหประชาชาติเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาในระดับสากล เช่น ความยากจน ความอดอยาก การตกงาน การรู้หนังสือ ความเข้าใจในด้าน ความเท่าเทียมกันทางเพศ ปัญหาประชากร โดยศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาในมุมมองต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และ ระดับสากล การเสริมสร้างความเข้าใจและยกระดับสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ให้

เป็นไปตามปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก พร้อมทั้งสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนในเรื่องดังกล่าว การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมข้ามชาติ สร้างเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยประสานความร่วมมือระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง พลเมือง กลุ่มชนต่างชาติ สถานทูต และศูนย์วัฒนธรรมจากประเทศต่างๆ การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การศึกษาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่นักเรียนอยู่อาศัย เช่น ปัญหามลภาวะ การสงวนรักษาพลังงาน การปกป้องป่าไม้ สภาพแวดล้อมทางทะเล การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับบรรยากาศ การคัดกรองของดิน รวมทั้งการสงวนรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การศึกษาถึงปัญหาผลกระทบจากเรือนกระจก และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔.๕ มาเลเซีย

มาเลเซียเข้าเป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project Network : ASPnet) เมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๕ โดยแรกเริ่มมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๕ แห่ง แต่การดำเนินการไม่ประสบผลสำเร็จ และยุติการดำเนินการกระทรวงศึกษาธิการของมาเลเซียจึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพื่อให้เป็นโรงเรียนต้นแบบทั้งสิ้น ๑๒ โรงเรียน โดยโรงเรียนดังกล่าวเป็น โรงเรียนประจำที่รับนักเรียนมาจากทุกส่วนของประเทศ

การดำเนินโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติขององค์การยูเนสโก มีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ การจัดการสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับองค์การยูเนสโก ข้อมูลด้านเครือข่ายของโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติและชมรมยูเนสโก ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในธรรมนูญขององค์การยูเนสโก เช่น การส่งเสริมวัฒนธรรมด้านสันติภาพ โดยการสัมมนาครั้งแรกจัดขึ้นที่เกาะลังกาวิ ในจัดการสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ก็มีการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะและประสบการณ์ให้แก่ครู เตรียมพร้อมเพื่อรองรับการสัมมนา/ประชุมเชิงปฏิบัติการของครู/ที่ปรึกษาในระดับภูมิภาค ส่งเสริมความเป็นภราดรภาพในหมู่นักเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนโครงการระหว่างโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติภายในภูมิภาค นอกจากนี้ มีการจัดกิจกรรมในวันสันติภาพสากล รวมทั้งมีการจัดมอบรางวัลให้แก่คณะครูและโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมวัฒนธรรมด้านสันติภาพเพื่อกระตุ้นการส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาคนี้ ในการนี้ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยองค์การยูเนสโกของมาเลเซียยังได้บริจาคเงินจำนวนหนึ่งเพื่อให้โรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของมาเลเซียนำไปจัดกิจกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ด้วย

๔.๖ รายงานของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑

จากการที่องค์การยูเนสโกมีภารกิจหลักในการส่งเสริมสันติภาพผ่านกระบวนการทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์การยูเนสโกจึงได้มีความพยายามที่จะดำเนินการเสนอแนะแนวทางและต้นแบบในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดให้กับประชาคมโลก โดยในทศวรรษที่ ๑๙๙๐ ได้จัดตั้งคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษาขึ้น ๑ ชุด ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาจากหลายประเทศ มี นายฌาคส์ เดอลอรัส (Jaques Delors) เป็นประธาน จึงทำให้มีการเรียกชื่อรายงานดังกล่าวว่า รายงานเดอลอรัส (Delors Report)

รายงานดังกล่าวเป็นรายงานที่ได้จัดทำขึ้นด้วยการมองถึงวิสัยทัศน์ของการศึกษาที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงไปที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งประชาคมโลกต่างก็ตระหนักว่า การศึกษาคือรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและมนุษย์^๑ ถึงแม้ว่าการศึกษาจะไม่ใช่สูตรสำเร็จที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ แต่รายงานระบุว่าการศึกษาเป็นหลักการหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างรูปแบบการพัฒนาคนได้อย่างลึกซึ้ง ในรายงานระบุว่า การเจริญเติบโตอย่างสูงสุดทางเศรษฐกิจไม่ใช่หนทางที่จะประกันความสอดคล้องสมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านวัตถุกับความเป็นธรรมในสังคมกับความเคารพต่อสถานภาพความเป็นมนุษย์ และกับการให้ความสำคัญต่อสมบัติทางธรรมชาติซึ่งเราทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อส่งต่อให้กับคนรุ่นต่อไป^๒

ในรายงานฉบับนี้ ได้กล่าวถึงสภาพของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างความเป็นสมาชิกโลกกับการเป็นคนท้องถิ่น ความขัดแย้งระหว่างความเป็นสากลกับความเป็นปัจเจกบุคคล ความขัดแย้งของประเพณีดั้งเดิมกับความทันสมัย ความขัดแย้งของความต้องการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องที่สรุปได้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างจิตใจกับวัตถุ^๓ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ทำให้เห็นว่า การศึกษาจะต้องรับหน้าที่ที่จะกระตุ้นให้คนยอมรับในการอยู่ร่วมกันของคนต่างชาติต่างเผ่าพันธุ์

วิสัยทัศน์ต่างๆ ของคณะกรรมการได้กำหนดหลักการทางการศึกษาไว้สี่เสาหลัก ที่คณะกรรมการชุดนี้ให้ความสำคัญมากคือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน โดยจะต้องพัฒนาความเข้าใจผู้อื่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมทางจิตใจ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งที่จะสร้างความตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และความ

^๑ รายงานคณะกรรมการ หน้า ๑๗

^๒ เหมือนข้อ ๗ หน้า ๑๙-๒๐

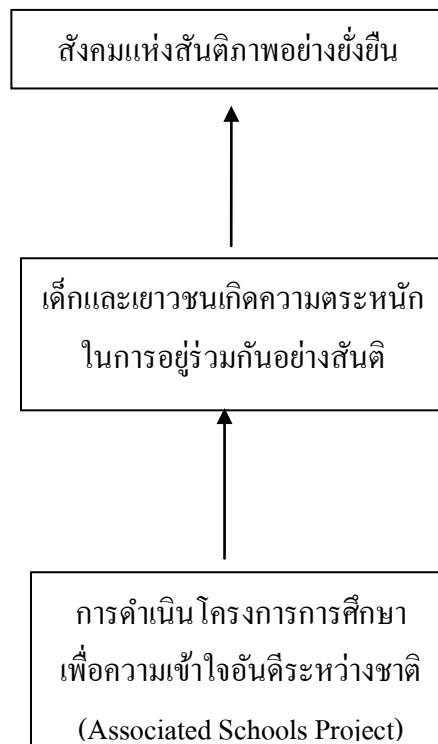
^๓ เหมือน ข้อ ๗ หน้า ๒๑

พยายามในการจัดการกับข้อขัดแย้งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ด้วยการใช้ปัญญาและสันติวิธี ดังนั้น คณะกรรมการจึงเห็นว่า ในการบรรลุถึงการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วยเสาหลักที่สำคัญ ๔ เสาหลัก ดังนี้

๑. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to learn) คือการฝึกฝนให้รู้วิธีที่จะเข้าใจ
๒. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) เพื่อที่จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมเราอยู่
๓. การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live together) เพื่อสามารถมีส่วนร่วม และร่วมมือกับผู้อื่นในกิจการต่างๆ
๔. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be)

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญกับเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเห็นว่าบทบาทของครูจะต้องปรับเปลี่ยนไป โดยมองว่า ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้เท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้ที่นำเสนอความรู้ในลักษณะการเสนอปัญหาในบริบทใดบริบทหนึ่งและเสนอปัญหาต่างๆ อย่างถูกต้อง^{๑๑}

แผนภาพที่ ๒ - ๑ กรอบความคิดการวิจัย

^{๑๑} เหมือนข้อ ๗ หน้า ๑๘๒

บทที่ ๓

การจัดการศึกษาเรื่องสันติภาพในโรงเรียน

การพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ

การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคมเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องที่ต้องใช้จิตสำนึกของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ที่จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างค่านิยมของคนในสังคมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของสันติภาพ และปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม ที่จะทำให้มนุษย์รู้จักการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เอื้ออาทร และไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องกำหนดให้เป็นการนำความรู้ไปบรรจุไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้ การสร้างสังคมสันติภาพเป็นเรื่องที่ต้องสร้างให้คนมีคุณลักษณะที่จำเป็นหลายแบบที่จะนำไปสู่การอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ดังนั้น การปลูกฝังเรื่องนี้ จำเป็นที่จะต้องให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ถึงหน้าที่ในฐานะของการเป็นพลเมือง สิทธิของตน สิทธิของผู้อื่น รวมถึงการเรียนรู้ถึงความแตกต่างของผู้คนในโลก วัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้นำเรื่องเหล่านี้ มาบรรจุไว้ในสาระวิชาต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะบรรจุไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่สำคัญในการหล่อหลอมเด็กและเยาวชน ให้รู้จักหน้าที่ของตน

การกำหนดเป็นหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อใช้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณภาพด้านความรู้และได้รับทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีจุดหมายดังนี้

๑. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

๓. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะ ที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางได้แบ่งสาระการเรียนรู้ออกเป็น ๘ กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงาน อาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้

สำหรับในเรื่องเกี่ยวกับสันติภาพจะปรากฏในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างๆ และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ดังนี้

๑. ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาการตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

๒. **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม** ประกอบด้วยระบบ การเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและ ความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การ ดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

๓. **เศรษฐศาสตร์** ประกอบด้วย การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและ บริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลย ภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔. **ประวัติศาสตร์** ประกอบด้วย เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของ เหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการ เปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรม ที่สำคัญของโลก

๕. **ภูมิศาสตร์** ประกอบด้วย ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศ ของประเทศไทยและภูมิภาคต่างๆของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ กันของสิ่งต่างๆในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่ง ที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการจัดทำหลักสูตรแกนกลาง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดโครงสร้างของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้เป็น ๔ ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน คือ ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ช่วงชั้นที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ และช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ทั้งนี้ในแต่ละสาระจะมีการกำหนดมาตรฐานของแต่ละ ช่วงชั้นตามระดับการพัฒนาของผู้เรียน ดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐานที่ ๓ ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตาม หลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

หัวข้อการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นหัวข้อที่กำหนดให้เรียนเหมือนกันในทุกระดับชั้นตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ การศึกษาพบว่าความแตกต่างของเนื้อหาสาระการ เรียนรู้อยู่ที่การจัดระดับชั้นการเรียนรู้ตามมาตรฐานช่วงชั้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและประวัติของศาสนาต่างๆ ข้อคิดที่ได้จากเรื่องเล่า ชาดก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาและศาสนาที่ตนนับถือ คุณค่าของการสวดมนต์ แผ่เมตตา การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัวและในโรงเรียนตามหลักศาสนา เห็นคุณค่าของการสวดมนต์ บอกความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาตน แสดงความเคารพในพระรัตนตรัยและหลักธรรมต่างๆ เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติ พัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาอื่นๆ

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ สามารถอธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถวิเคราะห์ความสำคัญของศาสนาที่ฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทย และเป็นศาสนาประจำชาติ สามารถสรุปพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานจนถึงปลงสังขาร เห็นคุณค่าและประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิต และข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า วิเคราะห์ความสำคัญและแสดงความเคารพในพระรัตนตรัยและหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ชื่นชมการทำความดีของบุคคลในประเทศ เห็นคุณค่าของการสวดมนต์แผ่เมตตาและบริหารจิต เจริญปัญญา สามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่นับถือเพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์ พัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาอบายมุขและสิ่งเสพติด รวมถึงการอธิบายลักษณะสำคัญของศาสนพิธี พิธีกรรมของศาสนาอื่นๆ และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ สามารถอธิบายการเผยแพร่ศาสนา วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่นับถือต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม การช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี การสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนเองนับถือ ความสำคัญของศาสนาที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ ความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถวิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิต และข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด ความสำคัญของศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม อธิบายหลักธรรมคำสอนตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิถีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม คุณ-โทษ และทางออก หรือตามแนวทางของศาสนาที่นับถืออธิบายธรรมคุณและข้อธรรมสำคัญ เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาชุมชนและสังคม สามารถวิเคราะห์เหตุผลและความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้

ศาสนาอื่นๆ สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เข้าใจความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนาอื่นๆ

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ สามารถวิเคราะห์สังคัมหมพุททวีปและคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้าหรือสังคัมหมยของศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิถีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษาศาสนาหรือวิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หลักการของศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์หรือแนวคิดของศาสนา การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหาหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้ประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลก ความเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ความสำคัญของศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมือง และสันติภาพ หลักธรรมในกรอบอริยสัจ ๔ ข้อคิดและแบบอย่างการดำเนินชีวิตจากประวัติสาวก ชาคค เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการตั้งคายนามพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ของศาสนาอื่นและการเผยแผ่ มีความเชื่อมั่นต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญและตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาทการดำเนินชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์ อธิบายประวัติศาสดาของศาสนาอื่น โดยสังเขป ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยมจริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างของศาสนิกชนศาสนาต่างๆ เพื่อจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เห็นคุณค่า เชื่อมั่นและมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สวดมนต์แผ่เมตตา และบริหารจิต เจริญปัญญา ตามหลักสติปัญญาหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของศาสนาอื่นๆ และชักชวน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของการทำความดีต่อกัน เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมความร่วมมือของทุกศาสนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม

มาตรฐานที่ ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ บำเพ็ญประโยชน์ต่อวัดหรือศาสนสถาน ของศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนา ศาสนสถาน ศาสนวัตถุที่ตน นับถือตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของ ศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมและวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ ถูกต้อง เห็นคุณค่าและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้ อย่างถูกต้อง มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือ เป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ อภิปรายความสำคัญและมีส่วนร่วมใน การบำรุงรักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ปฏิบัติตน ในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและอภิปราย ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม จัดพิธีกรรมตามศาสนาที่ตนนับถืออย่างเรียบง่าย มี ประโยชน์ และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง อธิบายความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในศาสนสถานและ ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตน นับถือ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด วิเคราะห์ หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง อธิบายจริยวัตรของ สาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ ตนนับถือ มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด อธิบายคำสอนที่เกี่ยวข้องกับวัน สำคัญทางศาสนา ศาสนพิธี พิธีกรรม และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง อธิบายประวัติความสำคัญและ ปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง สามารถบอกความ แตกต่างของศาสนพิธี พิธีกรรม ตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่นๆเพื่อนำไปสู่การยอมรับและความ เข้าใจซึ่งกันและกัน นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวกสมาชิกใน ครอบครัวและคนรอบข้าง ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรม ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง สัมมนาเสนอแนะแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตน นับถืออันส่งผลถึงการพัฒนาดน พัฒนาชาติและโลก

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐานที่ ส ๒.๑ เข้าใจปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ บอกประโยชน์และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สรุประโยชน์และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัวและท้องถิ่น สามารถยกตัวอย่างความสามารถและความดีของตนเอง ผู้อื่น และบอกผลจากการกระทำนั้น ปฏิบัติตนตามมารยาทไทย แสดงพฤติกรรมในการยอมรับความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของบุคคลอื่นที่แตกต่างกัน โดยปราศจากอคติ บอกพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น อธิบายความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ ยกตัวอย่างบุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและท้องถิ่นของตน

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตยในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี วิเคราะห์สิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามกฎหมาย เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองและผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนในท้องถิ่น เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมตามกาลเวลาและธำรงรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม เสนอวิธีการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน อธิบายคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มคนในสังคมไทย ติดตามข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารในการเรียนรู้ได้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ อธิบายความแตกต่างของการกระทำผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง ระบุนิยามความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน วิเคราะห์บทบาทความสำคัญและ

ความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม แสดงออกถึงความเคารพในสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ สามารถวิเคราะห์แถบปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ปฏิบัติตนและมีส่วนสนับสนุนให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและสังคมโลก ประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยและเสนอแนวทางพัฒนา วิเคราะห์ความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล

มาตรฐานที่ ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ช่วงชั้นที่ ๑ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ บอกโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวและโรงเรียน อธิบายความสัมพันธ์ของตนเองและสมาชิกในครอบครัวในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ระบุบทบาทสิทธิ หน้าที่ของตนเองในครอบครัวและโรงเรียน ของสมาชิกของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามกระบวนการประชาธิปไตย ระบุผู้มีบทบาทอำนาจในการตัดสินใจในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำกิจกรรมในครอบครัวและโรงเรียนตามกระบวนการประชาธิปไตยวิเคราะห์ความแตกต่างของกระบวนการตัดสินใจในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน โดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน ที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม

ช่วงชั้นที่ ๒ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ – ๖ อธิบายอำนาจอธิปไตยและความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของพลเมืองในกระบวนการเลือกตั้ง ความสำคัญ of สถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โครงสร้างอำนาจหน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ระบุบทบาทหน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปรียบเทียบบทบาท หน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาล มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นและประเทศ อภิปรายบทบาทความสำคัญในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ อธิบายหลักการเจตนารมณ์ โครงสร้างและสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน โดยสังเขป วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวข้องกับตนเอง อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การปกครอง ที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆที่ใช้ในยุคปัจจุบัน วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข

ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ วิเคราะห์ปัญหาการเมืองที่สำคัญในประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข เสนอแนวทางทางการเมือง การปกครองที่นำไปสู่ความเข้าใจและการประสานประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศ วิเคราะห์ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการส่งเสริมสันติภาพ

โรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ จะมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานโครงการ ที่เรียกว่า ASP Coordinator ซึ่งจะทำหน้าที่ประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก เพื่อที่จะนำหัวข้อที่อยู่ในความสนใจหรือเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาในระดับโลกมาพัฒนาเป็นกิจกรรมหรือสอดแทรกในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนของตน ส่วนใหญ่ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในโรงเรียนมักจะเป็นครู/อาจารย์วิชากลุ่มสาระสังคม หรือกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ เนื่องจากจะมีพื้นฐานความรู้ในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีความรู้ด้านภาษาที่พร้อมจะเข้าร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติได้

นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง เกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันแล้ว โรงเรียนเครือข่ายโครงการจะนำแนวคิดหรือหัวข้อต่างๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญ ไปพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และสอดแทรกในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ หรือจัดกิจกรรมเสริม เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการรักสันติให้เหมาะสมกับระดับการเรียนการสอนได้ ซึ่งที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองวันสำคัญต่างๆของสหประชาชาติ เช่น วันสตรีสากล วันสิ่งแวดล้อมโลก วันคสชบุรีโลก วันเอคส์โลก และวันสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรม

เพื่อเฉลิมฉลองวันสำคัญเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนและเยาวชนได้เข้าใจปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนช่วยกันเสนอหาแนวทางแก้ไขปัญหา ทำให้นักเรียนและเยาวชนได้ตระหนักรับรู้ถึงปัญหาที่มีอยู่ และปลูกฝังนิสัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาเหล่านั้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความตระหนักในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างถูกต้องและสงบสุข ทั้งนี้กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ คือ การจัดนิทรรศการ การจัดการโต้วาที การประกวดเรียงความหรือสุนทรพจน์เกี่ยวกับหัวข้อที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผลสำเร็จที่ทำให้เห็นว่าโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ที่ดำเนินการในประเทศไทยประสบผลสำเร็จ ก็คือ โรงเรียนเครือข่ายเหล่านี้ได้รวมตัวกันริเริ่มโครงการโรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง (School Twinning) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อรับอุปถัมภ์โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร นับเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองของโรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง ได้พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยเหลือแบ่งปันกันทั้งในด้านวิชาความรู้ในด้านจิตใจที่รักและอาทรต่อกัน ตลอดจนถึงด้านวัตถุปัจจัยที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศชาติ

ในช่วงแรกมีโรงเรียนเครือข่ายโครงการ ASP จำนวน ๑๒ แห่ง รับอุปถัมภ์โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๒๒ แห่ง จนถึงปัจจุบัน มีโรงเรียนสมาชิกเครือข่าย ASP จำนวน ๖๑ แห่ง รับอุปถัมภ์โรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน ๑๒๑ แห่ง ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการในระยะแรก คือ คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองจากโรงเรียนพี่ ได้เดินทางไปเยี่ยมโรงเรียนน้อง โดยการนำวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ตำราเรียน อุปกรณ์กีฬา อาหาร ยาสามัญประจำบ้าน รวมทั้งเงินสด ไปมอบให้โรงเรียนน้อง ทั้งนี้ ต่อมา เมื่อโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งมีการขยายจำนวนโรงเรียนพี่และโรงเรียนน้องมากขึ้น รวมทั้งขยายกิจกรรมในการดำเนินงานภายใต้โครงการมากขึ้น ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

การมอบอุปกรณ์การศึกษา เช่น หนังสือ ตำราเรียน คอมพิวเตอร์ จานดาวเทียม เสารับเคลื่อนที่ อุปกรณ์กีฬา ถุงยังชีพ และเงินสนับสนุน เช่น ทุนอาหารกลางวัน ทุนเล่าเรียน เป็นต้น

การสร้างห้องสมุด ห้องเรียน โรงอาหาร ปรับปรุงสนามเด็กเล่น และสนามกีฬา

การจัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น กิจกรรมวิชาการให้นักเรียนโรงเรียนพี่ช่วยสอนวิชาต่างๆ ให้นักเรียนในโรงเรียนน้อง การนิเทศงานวิชาการ การนำนักเรียนโรงเรียนน้องมาเยี่ยมโรงเรียนพี่ การจัดฐานกิจกรรมต่างๆ ในเวลาที่โรงเรียนพี่ไปเยี่ยมโรงเรียนน้อง การนำสื่อภาพยนตร์ไปฉายในโรงเรียนน้อง

การรับนักเรียน โรงเรียนน้อมมาศึกษาต่อใน โรงเรียนพี่ การนำครูและนักเรียนใน
โรงเรียนน้อมมาศึกษาดูงานใน โรงเรียนพี่

การจัดให้ครูและนักเรียนใน โรงเรียนน้อมมาเข้าร่วมประชุม สัมมนาและอบรมใน
โรงเรียนพี่

การจัดให้ผู้ปกครองใน โรงเรียนพี่ไปสนับสนุนให้บริการในโรงเรียนน้อม เช่น
ผู้ปกครองที่เป็นแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ จัดบริการตรวจสุขภาพเบื้องต้นและรักษาฟันให้
นักเรียนใน โรงเรียนน้อม รวมทั้งมีการจัดประกอบแว่นตาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

การเขียนจดหมายติดต่อกันระหว่างนักเรียน โรงเรียนพี่และ โรงเรียนน้อม เพื่อสร้าง
เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกันให้ใกล้ชิด

การรณรงค์บริจาคสิ่งของเพื่อจำหน่ายหารายได้ เพื่อนำทุนการศึกษาให้กับนักเรียนใน
โรงเรียนน้อม

บทที่ ๔

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในโรงเรียน

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นโครงการที่ดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมือของยูเนสโก ซึ่งมุ่งที่จะปลูกฝังความตระหนักเรื่องความเข้าใจอันดีระหว่างกันในกลุ่มเยาวชนผ่านกิจกรรมในโรงเรียน ดังนั้น การศึกษาวิจัยฉบับนี้จึงได้จัดทำเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้ดำเนินการวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และผู้เข้าร่วมโครงการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการ จำนวน ๕ คน

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๐ คน

๓. การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นการสัมภาษณ์ครู/อาจารย์ จำนวน ๒๐ คน

๔. การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นการสัมภาษณ์นักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๒๐ คน

จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๔ กลุ่ม สามารถแยกออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ กลุ่มระดับนโยบาย ประเภทที่สอง คือ กลุ่มดำเนินการ และ ประเภทที่สาม คือ กลุ่มปฏิบัติ ในการสัมภาษณ์ ได้แยกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายบุคคล ส่วนครูอาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา ใช้การสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม โดยสรุปประเด็นสำคัญได้ ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

ผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

๑. ในฐานะผู้บังคับบัญชาระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีหน้าที่ผลักดัน ส่งเสริมการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ทุกประการ

๒. ดำเนินการเจรจาหรือกับองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก และประเทศสมาชิกเครือข่ายโครงการ เพื่อผลักดันให้มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ในเวทีนานาชาติ

๓. มอบหมายให้หน่วยงานประสานงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมประสานงาน ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๔. ส่งเสริมและผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้แสดงบทบาทนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕. จัดการประชุมระหว่างประเทศ ทั้งในระดับประเทศเพื่อนบ้าน ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ระดับอาเซียน และระดับนานาชาติ เพื่อให้ผู้บริหารของสถานศึกษา ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสได้พบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินโครงการ รูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practices) และเพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ และนำผลการประชุมเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการต่อไป

๖. จัดการประชุม สัมมนาระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้สถานศึกษาที่เป็นโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้ร่วมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินโครงการและกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และให้สถานศึกษานำผลการปฏิบัติงานมาจัดแสดงเพื่อให้สถานศึกษาอื่นๆนำไปเป็นต้นแบบการดำเนินการต่อไป

๗. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเลือกรับอุปถัมภ์โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภายใต้โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการฯ ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ผู้บริหารสถานศึกษา

๑. เข้าร่วมการประชุมประจำปีที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้นเป็นประจำ เพื่อนำผลการประชุมมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในสถานศึกษาต่อไป

๒. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับงานของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี อาทิ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การรักษาสีงแวดล้อม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และการส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

๓. เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง โดยรับอุปถัมภ์โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้เป็นโรงเรียนน้อง ซึ่งจะทำให้การสนับสนุนทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ และการแลกเปลี่ยนครู อาจารย์ นักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถรับดูแลโรงเรียนน้องได้ประมาณ ๑-๖ โรงเรียนขึ้นอยู่กับศักยภาพของสถานศึกษานั้นๆ

๔. ผลักดันให้สถานศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบ VDO Conference กับสถานศึกษาในต่างประเทศ ในหัวข้อต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษา และวัฒนธรรม

๕. สนับสนุนให้ครูและนักเรียนดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษา จัดตั้งชุมนุมยูเนสโก มีประธานชุมนุมและสมาชิก ดำเนินงาน “ค่ายเยาวชน” ที่กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เป็นผู้ดำเนินการเอง จัดทำค่ายเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยให้นักเรียนเป็นประธาน และมีคณะครูจากสถานศึกษาต่างๆ ในเครือข่ายร่วมกันเป็นที่ปรึกษา

๖. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นตัวแทนเยาวชนไปเข้าร่วมกิจกรรม การแข่งขัน และประชุมระหว่างประเทศในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนจากประเทศต่างๆ และเป็นการสร้างเครือข่ายในระดับนักเรียนด้วย

๗. ดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในด้านสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดเป็นนโยบายเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ทำการรับนักเรียนเชิงรุก ในการให้โอกาสเด็กด้อยโอกาสที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษเข้าศึกษาในโรงเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพในโรงเรียนอย่างหลากหลาย จนนักเรียนประสบความสำเร็จ มีรายได้ระหว่างเรียน กำหนดให้เป็นอัตลักษณ์หนึ่งของโรงเรียน และถือเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน จัดกิจกรรม school twinning club รับสมาชิกมาร่วมเรียนรู้และฝึกฝนสิ่งที่ตนเองสนใจให้ชำนาญ เพื่อแบ่งปันความรู้ให้กับน้องๆ ในโรงเรียน เลือกตัวแทนไปร่วมดำเนินกิจกรรมค่ายโรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง โดยเลือกโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อฝึกให้นักเรียนตระหนักในการแบ่งปันและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๘. สนับสนุนการจัดการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติให้แก่คณะศึกษาดูงานทั้งในระดับผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียนจากต่างประเทศ

ครู/อาจารย์

๑. เป็นผู้ประสานงานการดำเนินกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยเข้าร่วมการประชุมสัมมนาที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้นเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประชุมเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาการดำเนินโครงการต่างๆ ตลอดจนเผยแพร่ข่าวสารและประชาสัมพันธ์โครงการฯ กับสถานศึกษาอื่นๆ

๒. จัดกิจกรรมในสถานศึกษาที่หลากหลายและสอดคล้องกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน และปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน มีจิตอาสา รักษาสิ่งแวดล้อม การไม่ใช้ความรุนแรง ยอมรับความคิดที่แตกต่าง อาทิ โครงการเศษเหรียญเพื่อน้อง โครงการโลกวันพุธหยุดโลกร้อน โครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โครงการ Energy Mind Award โครงการนาฏยานุรักษ์ โครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดงานทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ การจัดค่ายคุณธรรมจริยธรรม การทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โครงการรักษาและจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน การจัดอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับบุคลากรและครูในโรงเรียน การจัดหลักสูตรอาเซียนศึกษา กิจกรรมเก็บขยะหลังคืนวันลอยกระทงโดยการเชิญชวนหน่วยงานและโรงเรียนต่างๆเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

๓. คัดเลือกและนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆได้จัดขึ้นภายในประเทศ อาทิ โครงการพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งประเทศไทย Wetland International กิจกรรมการปลูกป่า ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนมีจิตอาสา และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

๔. ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยน ครู และนักเรียน ด้านวัฒนธรรม กับโรงเรียนที่เป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับประเทศต่างๆ อาทิ ประเทศเพื่อนบ้าน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน และภูฏาน เป็นต้น ทั้งนี้ โรงเรียนบางแห่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะให้กับประเทศในอาเซียน (ASEAN Resource Center) ในเรื่องความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ

๕. บูรณาการสอดแทรกความรู้ หลักการ ของความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในวิชา ที่สอน โดยจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นของ โครงการฯ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระสังคมศาสตร์และ กิจกรรมชมรมทุกภาคเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจหลักการและแนวทางการดำเนินงานของ องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๖. ประสานการจัดกิจกรรมกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภายใต้โครงการ โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี โดยร่วมในการหารือในการช่วยเหลือดูแลทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์ การแลกเปลี่ยน บุคลากร และความร่วมมือด้านวิชาการต่างๆ

๗. ประสานงานการจัดการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความ เข้าใจอันดีระหว่างชาติให้แก่คณะศึกษาดูงานทั้งในระดับผู้บริหาร ครู อาจารย์ และนักเรียนจาก ต่างประเทศ

๘. เป็นตัวแทนประเทศไทยนำนักเรียนไปเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างประเทศ อาทิ ค่าย เยาวชนนานาชาติ การประชุม UNESCO Club ที่กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส งานแสดงผลงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ การรับรางวัลผลงานดีเด่นในด้านต่าง ตลอดจนโครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ เป็นต้น

๙. จัดกิจกรรม ASEAN Club เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม และจัดค่าย เยาวชน เพื่อฝึกนักเรียนให้เรียนรู้ความเหมือนและความต่างของผู้คนในอาเซียนเพื่อความเข้าใจอันดี ในการอยู่ร่วมกัน

เด็กและเยาวชน

๑. เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ กิจกรรม ประประกวด การแข่งขันสำหรับเยาวชน ตลอดจนการสัมมนาระดับเยาวชน ทั้งในประเทศและระดับ นานาชาติ ผ่านสถานศึกษาของตนเอง

๒. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน โดยมีคณะครูให้คำแนะนำและคำปรึกษา เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

๓. ร่วมจัดกำหนดการศึกษาดูงานให้กับครู ผู้บริหารและนักเรียนจาก โรงเรียนเครือข่าย โครงการจากต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน

๔. ติดตามการดำเนินกิจกรรมผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ
มีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์เรื่องสันติภาพในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผู้บริหารระดับนโยบาย

๑. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ มีส่วนช่วยส่งเสริมเรื่องความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพได้อย่างมาก หากสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกส่งเสริมสนับสนุนงานนี้อย่างต่อเนื่อง และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในระดับชาติและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนกับนานาชาติ ประเทศไทยก็จะใช้ประโยชน์จากโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในทางวิชาการ และในด้านการเสริมสร้างความตระหนักรู้และมีพฤติกรรมสร้างสรรค์สันติภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย ทั้งนี้ เพราะโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโก ซึ่งก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๕๓ นั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนและโรงเรียนในเครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างประเทศ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของสันติภาพของโลก ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ ยูเนสโกได้จัดทำเป็นเครือข่ายโรงเรียนหรือสถานศึกษาจำนวนมากจากประเทศสมาชิกของโครงการทั่วโลกเพื่อส่งเสริมการศึกษาเรื่อง "วัฒนธรรมแห่งสันติภาพ" และได้จัดทำเอกสารเพื่อการสอน เช่น "ชุดการสอนเรื่องสันติภาพของยูเนสโก" และ "ชุดการสอนเรื่องมรดกโลก" เป็นต้น

๒. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโกได้เน้นให้ประเทศสมาชิกและเครือข่ายโรงเรียน มุ่งทำกิจกรรมการเรียนการสอนในหัวข้อสำคัญ ๔ ด้าน คือ ปัญหาต่างๆ ที่เป็นข้อห่วงใยของโลกและของสหประชาชาติ ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ปัญหาเรื่องการเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม และประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติทั่วโลกซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า ๕,๐๐๐ โรงเรียนใน ๑๕๐ ประเทศ ซึ่งมีทั้งโรงเรียนก่อนประถมจนถึงมหาวิทยาลัย ได้ปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการดำเนินการไปเล็กน้อยเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้ม และปัญหาสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน คือ เน้น ๔ เรื่อง ได้แก่

๒.๑ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (intercultural learning)

๒.๒ สันติภาพและสิทธิมนุษยชน (peace and human rights)

๒.๓ การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (education for sustainable development)

๒.๔ จุดเน้นของสหประชาชาติ (United Nations priorities)

ทั้งนี้ หัวข้อทั้งหลายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาเป็นอย่างดี

๓. หลายประเทศ ส่งเสริมให้โรงเรียนในเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (ASPnet schools) บูรณาการหัวข้อทั้งสี่ด้านข้างต้น เข้าไปในหลักสูตรของการเรียนทุกชั้นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสากลของสหประชาชาติ เช่น วันน้ำโลก (World Water Day) และวันอื่นๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีโครงการแลกเปลี่ยน ระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย ASP ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศด้วย เช่น ในสหรัฐอเมริกาได้เปิดเว็บไซต์และประกาศให้โรงเรียนที่สนใจกรอกใบสมัคร เป็นเครือข่าย ASP ของยูเนสโก โดยทางคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกของสหรัฐอเมริกายินดีให้คำแนะนำ แต่หากโรงเรียนใดสนใจสมัคร แต่ไม่ประสงค์จะนำแนวทางไปบูรณาการในหลักสูตรและ กิจกรรมก็อาจสมัครเป็นสมาชิก เครือข่าย UNESCO Club ของยูเนสโกแทน ผลที่คาดหวังจากการเข้าร่วมโครงการดังกล่าวคือ เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้จากปัญหาของโลก และได้ร่วมทำกิจกรรมในวันสากลต่างๆ รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ โรงเรียนต่างๆ ในเครือข่าย ASP ด้วยกัน ก็จะมีจิตสำนึกในเรื่องที่ปัญหาของสังคมโดยรวมและมีน้ำใจจรรรโลงสันติภาพด้วย

๔. กิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และนำไปสู่สันติภาพในที่สุด

ผู้บริหารสถานศึกษา

๑. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เป็นโครงการที่สอนให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลดความขัดแย้งเรื่องความแตกต่างในทางวัฒนธรรม – ภาษา – ประเพณี และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างเยาวชน

๒. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการ ASP เป็นการมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยผ่านการทำงานร่วมกัน จึงต้องเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกัน และการทำงานร่วมกันอย่างสันติ ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กันมากขึ้น

๓. ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีสัมพันธภาพที่ดี ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบ VDO Conference และคณะกรรมการนักเรียนยังได้ใช้สื่อ Online แลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลกันเป็นประจำ ทำให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น

ครู/อาจารย์

๑. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีเหตุผล การสอนให้รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี หลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์อย่างยิ่งเนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ระดับเยาวชนที่จะเติบโตที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต

๒. การที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการต่างๆ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับตัว และมีความเข้าใจในความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรม ความคิด วิถีชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมโลก

๓. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนทำให้เกิดการสร้างระบบเครือข่ายหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันจากการเข้าค่ายหรือร่วมประชุมสัมมนา

๔. หากมีการบูรณาการให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างแท้จริง จะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนของเรารู้จักเยาวชนชาติต่างๆ และเกิดความเข้าใจ ถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ว่ามีความต่างกัน แต่ต้องให้ความเคารพในสิ่งที่เขามี เขาเป็น โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเหมือนกับของเรา ก็จะสร้างความตระหนักให้เกิดสันติภาพได้ โดยมีพื้นฐานว่าความเป็นมิตร ย่อมสร้างความสุขกว่าเป็นศัตรู และเมื่อเข้าใจว่าในโลกมีความต่าง แต่เป็นมิตรได้ ก็ย่อมสร้างให้เกิดความเข้าใจกันได้

๕. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้และมีเจตคติที่ดีเรื่องการแข่งขัน เช่น โครงการโรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง สร้างความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจอันดีในกลุ่มเด็กและเยาวชนจึงเป็นพื้นฐานที่ดีก่อให้เกิดสันติภาพในสังคม

๖. ช่วยหล่อหลอมให้กลุ่มเด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องของสังคม มนุษย์ เรื่องการใช้สิทธิ ความเข้าใจ เรื่องประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน สร้างความตระหนักให้เด็กๆ มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และเข้าใจสังคม และสนใจเรื่องความสงบสุข ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการทำงานด้านสันติภาพ หรือประชาธิปไตย ในโอกาสต่อไป

๗. เป็นจุดเริ่มต้นให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น และกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตน อีกทั้งเข้าใจและเล็งเห็นว่าแม้ว่าเรามีความแตกต่างก็สามารถอยู่ร่วมกันได้

๘. ช่วยให้ครูสามารถเข้าใจแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับสันติภาพ ซึ่งเมื่อครูมีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วก็สามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ นักเรียนของตนได้อย่างถูกต้องและชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ สื่อต่างๆ แนวคิดใหม่ๆ ที่ได้รับ และการเข้าร่วมการประชุมที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดขึ้น ส่งผลให้ครูมีแนวคิด และความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องขึ้น

๙. เป็นโครงการที่มีกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องสันติภาพของเยาวชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยจัดกิจกรรม และการประสานงาน กับหน่วยงาน อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

๑๐. ครู/อาจารย์สามารถนำความคิดในเรื่องสันติภาพสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของ การเรียนการสอน ซึ่งอาจจะใส่ไว้ในวิชาสังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ ความสงบสุขได้

เด็กและเยาวชน

๑. ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาเพื่อสันติภาพขององค์การ ศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก

๒. การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดความเข้าใจถึง ความแตกต่างของวัฒนธรรม ความคิดที่หลากหลาย ทำให้เข้าใจและรู้จักรับฟังความเห็นที่แตกต่าง ของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

๓. ทำให้รู้สึกเห็นใจ และรู้จักแบ่งปันความรู้และสิ่งของให้แก่เพื่อนที่ด้อยโอกาสกว่า และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

๔. รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล โดยพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ ต่างๆขึ้น ไม่ใช่ใช้อารมณ์ หรือวิธีการที่รุนแรงในการแก้ไขปัญหา

๕. ทำให้รู้จักพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณภาพ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งใน ระดับชาติและระดับนานาชาติ

๖. ทำให้รู้จักเพื่อนที่มาจากต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีการ ติดต่อสื่อสารกันทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรม วิธีคิดของคนจาก ประเทศต่างๆ ซึ่งอาจสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกันในอนาคตได้

๗. การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้อยากเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับจิตอาสามากขึ้นเพื่อ ช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ ทั้งด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในและระหว่างประเทศที่จัด ภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมเรื่องความเข้าใจอันดี ระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพ

ผู้บริหารระดับนโยบาย

๑. ในหลักการทั่วไป โรงเรียนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจ อันดีระหว่างชาติ และจัดกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและเสริมหลักสูตรตามจุดเน้นต่างๆ ของโครงการ จะสามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพได้อย่างมีผลสัมฤทธิ์ แน่นนอน เพราะโครงการได้มุ่งจะดำเนินการสรรสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพโดยตรงอยู่ แล้ว อย่างไรก็ตาม บทบาทของครูและผู้บริหารโรงเรียนก็สำคัญมาก เพราะบางทีครูย้ายไป หรือ ปรับเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ก็เปลี่ยนจุดเน้นหรือนโยบายในการจัดกิจกรรมในและเสริมหลักสูตร

๒. ผู้บริหารและครูบางคนอาจมีทัศนคติว่ากิจกรรมของยูเนสโกส่งเสริมให้เด็กออกนอกกรอบ จะสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ กลายเป็นเด็กสนใจการเมืองและสนใจโลกมากเกินไป ควรจะตัดทอนลง แต่มาสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ กีฬา การแข่งขันตอบปัญหาแทน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีนโยบายและมีแนวทางสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในการที่จะให้ครูนำเรื่องนี้เข้ามาบูรณาการกับหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม และจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดอย่างมีตรรกะ และพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนสร้างความรู้สึกรับรู้ สร้างความสนใจต่อเนื่องระยะยาว เพื่อให้ติดตัวนักเรียนไป สร้างเป็นนิสัยให้เกิดความสนใจประเด็นสำคัญของโลกในอนาคต ตัวอย่าง เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบ ครูและนักเรียนทำกิจกรรมเรื่องต่างๆ ทั้งสี่ด้านที่เป็นจุดเน้น โครงการอย่างต่อเนื่องหลายรุ่น รุ่นที่เข้ามาช่วยรุ่นน้อง มิฉะนั้นจะกลายเป็นเรียนเพื่อสอบได้ และเข้ามหาวิทยาลัยเพียงอย่างเดียว

๓. โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ลดช่องว่างของข้อมูลและความหวาดระแวงซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องและความรู้สึกที่ดีต่อกัน

ผู้บริหารสถานศึกษา

๑. นักเรียนมีโอกาสพบปะผู้คนที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ลักษณะนิสัย ภาษาคำพูดเห็น ภายใต้กิจกรรมที่ช่วยสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้มีประสบการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้

๒. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนเกิดความรัก สัมผัส สำนึก มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมระหว่างประเทศ ช่วยเสริมสร้างมิตรภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คนที่อยู่ในประเทศไทยกับมวลมิตรประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ครู/อาจารย์

๑. การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติช่วยให้เกิดความเข้าใจดีในระดับชุมชน เพราะต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา หากสามารถขยายผลจากระดับโรงเรียนไปสู่ระดับภาคและระดับประเทศได้ ก็จะทำให้เห็นประโยชน์ทวีขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมค่าย กิจกรรมแลกเปลี่ยนทุกรูปแบบทั้งการแลกเปลี่ยนบุคลากร ความรู้ และเทคนิคต่างๆ

๒. บุคลากรได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเคารพ และเห็นคุณค่าของกันและกัน และเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

๓. เยาวชนที่ได้เข้าร่วมโครงการมีความรัก ความเข้าใจกันมากขึ้นมีความเข้าใจ เคารพในความแตกต่างของวัฒนธรรม และสามารถปรับอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๔. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดภายใต้โครงการ การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เช่น การเข้าค่าย การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงานเป็นการส่งเสริมศักยภาพและปฏิสัมพันธ์ที่ดีของผู้ร่วมกิจกรรมทุกฝ่าย ถ้าเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องโดยมีทีมงานรับผิดชอบที่เข้มแข็งจะเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

๕. กิจกรรมการให้โอกาสเด็กได้แสดงความรู้ ความสามารถ สร้างสรรค์และพัฒนา มีส่วนให้จัดการเรียนรู้มากกว่าการศึกษาในห้องเรียน เรื่องของกิจกรรมที่นำเด็กที่มีความแตกต่าง ทั้งความคิด ภาษา ศาสนา ย่อมทำให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น ร่วมมือกับผู้อื่น เห็นความแตกต่างทั้งเด็กที่อยู่ต่างภูมิภาคในประเทศ และวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้พวกเขาเข้าใจสังคมโลกมากขึ้น ประสบการณ์นี้มีผลต่อการเปรียบเทียบ การคิดวิเคราะห์ มีข้อมูลที่หลากหลาย ในการพัฒนาความรู้ความคิดต่อไป เป็นพื้นฐานสำคัญของผู้นำสังคม โดยเฉพาะโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีสมาชิกทั่วโลกซึ่งเครือข่ายที่เข้มแข็งมีประโยชน์อย่างมากต่อเด็กและเยาวชน

๖. การส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและต่างประเทศนำประสบการณ์ที่ได้รับกลับมาขยายผลให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อเผยแพร่ประสบการณ์และความรู้ต่างๆให้กว้างขวางมากขึ้น

๗. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีเรื่องสันติภาพ ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน ความเข้าใจเรื่องภาษา วัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่สามารถเรียนในแบบเรียนได้ แต่สามารถนำมาเป็นประเด็นในการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้เด็กๆได้แสดงวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์ ได้อย่างดียิ่ง

๘. เนื่องจากคำว่าสันติภาพ มีลักษณะที่เป็นนามธรรม และอาจดูไกลตัวของเด็กนักเรียน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก ทำให้เด็กไม่สามารถเห็นภาพที่ชัดเจนได้ การที่จะอธิบายแนวคิดดังกล่าว จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เป็นสากล ที่ประเทศต่างๆ นำไปใช้แล้วประสบผลสำเร็จ มาแลกเปลี่ยน และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้นภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติจึงเป็นแนวทางที่ช่วยย่นระยะเวลาในการทำความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ผลจริง โดยไม่จำเป็นต้องลองผิดลองถูกมากนัก เพียงแต่อาจปรับบริบทให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของโรงเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก

๙. การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศของเยาวชน หน่วยงานเครือข่ายในประเทศ เครือข่ายสถานศึกษาที่เข้มแข็งอย่างมาก

๑๐. การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณภาพตามความต้องการและความจำเป็นอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จะช่วยลดช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคม และทำให้การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีได้ การแบ่งปันก่อให้เกิดความรักและมิตรภาพทั้งหมดจะลดความขัดแย้งและสร้างสันติภาพโดยเริ่มจากที่โรงเรียน

๑๑. กิจกรรมของโครงการช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ ความเข้าใจระหว่างกัน ได้ดีขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน

เด็กและเยาวชน

๑. โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกของความร่วมมือร่วมใจ ความสมานฉันท์ ลดกิเลสในจิตใจ รู้จักการประนีประนอม นำสติปัญญาและเหตุผลใช้แก้ปัญหาทำให้ลดการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อน

๒. การเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ โดยผ่านกิจกรรมฐานต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓. แนวคิดเรื่องสันติวัฒนธรรมช่วยให้รู้จักอดกลั้นและยับยั้งอารมณ์โกรธได้มากขึ้น เพราะทำให้เริ่มพยายามทำความเข้าใจในการกระทำของผู้อื่นมากขึ้น

๔. ทำให้เยาวชนจากแต่ละประเทศที่เดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันทั้งการประชุมสัมมนา ค่ายเยาวชน ตลอดจนการเข้าร่วมการประกวดและการแข่งขันทักษะในด้านต่างๆ มีโอกาสได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันและเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

ตอนที่ ๔. ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยในอนาคตเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

ผู้บริหารระดับนโยบาย

๑. ความ เข้าใจอันดีระหว่างกันนั้น ไม่สามารถเรียนจากการท่องจำและการสอบ แต่เป็นการดำเนินโครงการที่ได้ผลในระยะยาว และเกิดผลในทางสร้างทัศนคติและสร้างความตระหนัก การเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติ มีกิจกรรมที่เด็กและครู ได้ลงมือคิด ตั้งคำถาม ยกตัวอย่างปัญหาจริงที่เกิดขึ้น และลงมือแก้ไขปัญหา ที่ต้องดำเนินการร่วมกันจริงๆ ในสถานการณ์ที่เป็นจริงด้วยกัน เป็นวิธีการที่ควรได้รับการส่งเสริมในเครือข่ายโครงการ ASP เช่น คนโดยทั่วไป ที่มาจกชุมชนที่ไม่เคยสัมผัสกับวัฒนธรรมอื่น มักจะใช้มาตรฐานของชุมชนของตนเป็นเครื่องวัด และตัดสินวัฒนธรรมของชุมชนอื่น การสร้างความเข้าใจอันดีและการยอมรับว่าคนทุกคนมีพื้นฐานครอบครัวไม่เหมือนกัน ไม่พึงมีอคติต่อกันอย่างรุนแรง พึงพยายามเข้าใจกัน อดทน ออมชอม และเคารพซึ่งกันและกันนั้น เป็นสิ่งที่สอนง่ายพูดง่าย แต่ในทางปฏิบัติมักจะไม่เป็นไปตามหลักการที่สอนหรือพูดไว้

๒. กิจกรรมภาคสนาม การออกไปเยี่ยมชมชุมชนที่มีความแตกต่าง หรือเข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนต่างวัฒนธรรมกัน จะสร้างความเข้าใจและเกิดการยอมรับและความอดกลั้น ทำให้มีขันติต่อกันได้จริง มากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน จะช่วยขจัดอคติ สร้างความยอมรับในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมหรือความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันได้ง่ายกว่า ยิ่งหากได้อยู่ร่วมกัน ได้ทานอาหารของผู้คนต่างวัฒนธรรม ได้สังสรรค์พูดคุยถกแถลงกัน ก็ยิ่งจะช่วยให้เห็นว่าความแตกต่างกันเป็นเรื่องธรรมดาในโลก ทุกชุมชนทุกวัฒนธรรมต่างมีทั้งข้อดีข้อด้อย แต่หากเข้าใจกัน และทราบใดที่ต่างฝ่ายต่างไม่เบียดเบียนกัน ต่างก็ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และคุณค่าทางศีลธรรมพื้นฐานที่ทุกชุมชนมีเหมือนกัน ก็จะเกิดความอดทนอดกลั้น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามกัน ดังนั้น จะทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๑. แสวงหามาตรการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากร จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ โครงการ และขยายผลเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

๔. แสวงหาแนวร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น

๕. ประเมินประสิทธิผลโครงการ ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และนโยบายพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รู้จักให้กว้างขวางมากขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษา

๑. กระทรวงศึกษาธิการอาจปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ โครงการการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้การศึกษาเพื่อสันติภาพเป็นนโยบายระดับชาติ โดยมุ่งเสริมสร้างความรัก ความสามัคคีสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจของคนในชาติและนานาชาติ เพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษานำไปขับเคลื่อน ขยายผลตามบริบทที่เหมาะสมต่อไป

๑. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดอบรมประชุมสัมมนาในระดับผู้บริหารในสถานศึกษาที่เป็นสมาชิก โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างน้อย ปีละครั้ง ควรให้โรงเรียนที่เป็นสมาชิกได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันทุกปี ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับทราบผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละปี (โดยเฉพาะผู้บริหารที่ย้ายมาใหม่)

๔. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค และเยาวชนจากประเทศต่างๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี พร้อมทั้งจัดตั้งผู้ประสานงานระดับภาค/ประเทศ

๕. สถานศึกษาควรจัดตั้งครูแกนนำ เพื่อการดำเนินงานและดูแลการดำเนินงานของนักเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติควรดำเนินกิจกรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

๖. ควรมีการจัดการความรู้ หรือถอดบทเรียน (Lesson Learned) หน่วยงาน/ สถานศึกษาที่มีแบบปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เพื่อต่อยอด ขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งระดับภายในประเทศและนานาชาติ

๗. กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง เข้มข้นมากขึ้น

๘. ควรมีการเสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายจากทุกภาคส่วนของรัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ

๙. เพื่อให้เกิดความยั่งยืน แสวงหารูปแบบใหม่ๆ ในการดำเนินโครงการ และการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ครู/อาจารย์

๑. ควรสอดแทรกกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติไว้ในการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมบุคลิกภาพ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด อาจจะเลือกสอดแทรกในวิชาที่สามารถให้ประกาศนียบัตรความสามารถพิเศษแก่ผู้เรียน

๒. สถานศึกษาควรมีการจัดตั้งครูแกนนำ เพื่อการดำเนินงานภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ตลอดปี อย่างน้อย ปีละ ๑-๒ ครั้ง

๓. ครู/อาจารย์ ผู้ดำเนินงานควรรับทราบข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง โดยกระทรวงศึกษาธิการควรจัดการอบรม ประชุมสัมมนาให้ ครูผู้ดำเนินงานอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

๔. กระทรวงศึกษาธิการ ควรให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างน้อย ปีละ ๑-๒ ครั้ง

๕. ควรมีการเตรียมการวางแผนในการทำงานล่วงหน้าอย่างชัดเจน (ควรมีกำหนดการล่วงหน้าเป็นรายปี) มีการจัดการพบปะครูผู้ดำเนินงานในโครงการ ทั้งในระดับภายในประเทศ และต่างประเทศ โดยอาจจะมีผลัดเปลี่ยนกันให้โรงเรียนเครือข่ายเป็นเจ้าภาพทั้งภายในและต่างประเทศ

๖. กระทรวงศึกษาธิการควรประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ หรือจัดให้มีจดหมายข่าวถึงสมาชิกอยู่เป็นประจำ โดยอาจประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เพื่อเชื่อมโยง กลุ่มครูสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติด้วยกัน ทั้งในและต่างประเทศอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

๙. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการสัมมนาผู้ประสานงาน โครงการการศึกษา เพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และแบ่งปันแนวทางการดำเนินการ ด้านความเข้าใจอันดีระหว่าง ประเทศที่แต่ละสถานศึกษาจัดทำ

๑๐. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดค่ายเยาวชนทั้งระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ดังเช่นที่เคยดำเนินการ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เยาวชนแต่ละชาติมีโอกาสได้รู้จักและสัมผัส กับเยาวชนจากชาติอื่นอย่างแท้จริง รวมทั้ง จัดการแข่งขันในด้านต่างๆ เช่น ศิลปะ ภาษา หรือ อื่นๆ เพื่อเปิดเวทีให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพของตน ทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

๑๑. กระทรวงศึกษาธิการควรดำเนินการในการให้ข้อมูล หรือจัดทำจุลสาร อาจเป็นราย ๓ เดือน เพื่อให้ข้อมูลสำคัญๆ ความคืบหน้าของการดำเนิน โครงการจากหน่วยงาน หรือสถานศึกษา ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๑๒. การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะ หากขาดช่วงไป และเป็นช่วงเปลี่ยนผู้บริหารใหม่ อาจทำให้งานขาดความ ต่อเนื่อง

๑๓. ผู้รับผิดชอบโครงการทุกระดับควรให้ความสำคัญต่อการดำเนินโครงการนี้ และ จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้เกิดการขาดตอนของการทำงาน และผู้ประสานงาน ทำให้งาน หยุุดชะงัก จนขาดแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายของโครงการได้จริง

๑๔. ให้สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ จัดสรรหรือหา งบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่าง ต่อเนื่อง

๑๕. จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ผู้ประสานงาน โครงการ ASP โดยมีจัดตั้งกลุ่มการสื่อสาร เช่น ผ่านระบบ Line ซึ่งสะดวก รวดเร็ว เพื่อสร้างความสนิมสนม ความรัก ความสามัคคี เป็น ทีมงานที่เข้มแข็งของกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินงาน โครงการ

๑๖. การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศได้ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันยังมีโรงเรียนสมาชิกที่สามารถสร้างกลุ่มอำนวยการเพื่อวางแผน งานระดับประเทศเหมือนที่ผ่านมาได้ ดังนั้น ควรเชิญบุคลากรที่สำคัญที่เคยทำหน้าที่มาร่วมประชุม วางแผน เป็นที่ปรึกษา จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

๑๗. สร้างองค์ความรู้จากผู้มีประสบการณ์และความเข้าใจอันดี และนำเสนอผู้บริหาร และคณะกรรมการอำนวยการที่จะจัดแต่งตั้งเป็นคณะดำเนินการร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

๑๖. สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกโครงการควรมีการประชุมวางแผนระยะยาว และทำแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ มีผู้รับผิดชอบชัดเจน การทำงานต่างๆ ต้องมีบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และทำงานอย่างต่อเนื่อง และให้การทำงานร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ

๑๗. ควรดำเนินงานให้เป็นรูปธรรม มองเห็นภาพโครงการที่ชัดเจน สร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ โดยมีคำสั่งแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อผู้รับผิดชอบย้ายหรือเกษียณก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่อไปได้

๑๘. ในการดำเนินการ ควรเน้นและให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องในการดำเนินการ เป็นสำคัญ เนื่องจากในหลายๆ กรณี เกิดการขาดการติดต่อกับหน่วยงานจากกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้ครูผู้ดำเนินการไร้ทิศทางในการดำเนินการต่อ อีกทั้ง หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ก็ส่งผลให้ ต้องเริ่มดำเนินการใหม่ หรืออาจไม่ได้รับการสนับสนุนเช่นเดิม

๑๙. ครู/อาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานต้องมีบทบาท ที่ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒๐. บุคลากรของสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ จุดมุ่งหมาย ของโครงการ ดังนั้น ควรมีการประชุมสัมพันธ์ อย่างหลากหลาย

๒๑. กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้เป็นกิจกรรมหลัก นโยบายของสถานศึกษา เพราะสามารถสอดแทรก กับงานที่เกี่ยวข้อง ทุกงานอยู่แล้ว

๒๒. การจัดกิจกรรม ต่างๆ ควรให้ทั่วถึง และ กำหนดเป็นปฏิทิน ทั้งระดับ ภาค และระดับประเทศ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมได้ล่วงหน้า

๒๓. กิจกรรมของโครงการ ในประเทศไทยหากสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องจะสามารถสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา นักเรียน และชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้มาก

๒๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษา รวมทั้งภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ และกำลังคน เพื่อให้สามารถสานต่อและดำเนินการโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

๒๕. ควรให้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น หากเป็นไปได้ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติ หรือเวทีแสดงความคิดเห็น อาจจะเป็นการสร้างเฟสบุ๊คของโครงการเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อการติดต่อเป็นไปอย่างต่อเนื่องและทุกฝ่ายได้รับข้อมูลที่ชัดเจนและรวดเร็ว

๒๖. ควรจัดเวทีให้ครู อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการในแต่ละครั้งได้สรุป รายงาน และประเมินผล และนำเสนอผลงานหรือรูปแบบปฏิบัติที่ดี (best practices) เป็นประจำและต่อเนื่อง

เด็กและเยาวชน

๑. ควรมีการจัดค่ายเยาวชนแกนนำเพื่อนำกิจกรรมระดับประเทศ หรือระดับนานาชาติ ไปขยายผลโครงการในสถานศึกษาต่างๆ

๒. ควรมีการอบรมให้เยาวชนรู้จักเข้าใจและเคารพในความแตกต่างของกันและกันจะ ช่วยให้สังคมในอนาคตน่าอยู่ขึ้น

๓. ควรจัดทำโครงการที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจอันดีในกลุ่ม เยาวชนที่มีความแตกต่างทางสังคมความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ

๔. จัดเวทีให้ นักเรียนได้นำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อสร้างความ ภาควุมใจในการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต อย่างสันติสุข

๕. จัดค่ายเยาวชนในประเทศและต่างประเทศในหัวข้อที่เป็นประเด็นสำคัญในแต่ละ ยุคแต่ละสมัยสอดคล้องกับเหตุการณ์

๖. ควรจัดโครงการให้นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเรียนรู้ในมิติต่างๆ อย่างต่ำ ๑ ปี จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจบุคคลต่าง วัฒนธรรม ต่างภาษา ต่างความคิด มีเจตคติที่ดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างกัน และรู้จักยอมรับความ แตกต่างเหล่านั้น ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมต่อไป

๗. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ภายใต้ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติให้กับนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัย เรื่องโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project : ASP) ของประเทศไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการดำเนินโครงการในอนาคตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สร้างความตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติให้แก่เด็กเยาวชน เพื่อสร้างสังคมแห่งสันติภาพอย่างยั่งยืน การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาผลกระทบจากการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติต่อการสร้างความตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ที่ดูแลโครงการ ASP และนักเรียน นักศึกษา ที่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ ASP จำนวนทั้งสิ้น ๕๐ คน ผู้วิจัยได้บันทึกและสัมภาษณ์ผู้นำหรือตัวแทนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏเป็น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated Schools Project : ASP)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมีความคิดเห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (องค์การยูเนสโก) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การยูเนสโก และหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทย และดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กรอบงานของยูเนสโก ควรต้องทำหน้าที่เจรจาหรือกับ องค์การยูเนสโก เพื่อให้ผลักดัน โครงการ/กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ในระดับประเทศและในเวทีนานาชาติ ควรต้องทำหน้าที่ผลักดันให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและได้แสดงบทบาทหน้าที่ทั้งใน

ประเทศและต่างประเทศ จัดการประชุม สัมมนาในระดับชาติ ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และระดับนานาชาติ อย่างต่อเนื่อง สร้าง โอกาสให้สถานศึกษาที่เป็น โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้ร่วมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนิน โครงการในอนาคตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และให้สถานศึกษานำผลการปฏิบัติงานรูปแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) มาจัดแสดงเพื่อให้สถานศึกษาอื่นๆ นำไปเป็นต้นแบบการดำเนินการต่อไป นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ความเห็นอีกว่า นอกจากการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการความเข้าใจอันดีระหว่างชาติแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติรับอุปถัมภ์โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ภายใต้โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกของโครงการฯ ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบุคลากรระหว่างกันแล้ว ยังได้แลกเปลี่ยนทางวิชาการกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอีกด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่า ได้เข้าร่วมการประชุมสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายของโครงการการศึกษาที่จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกปี และนำผลการประชุมมาเป็นแนวทางในการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในสถานศึกษาของตน และให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี อาทิ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การรักษาสีแกวเดลิ้ม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การจัดตั้งชุมนุมยูเนสโก การจัดค่ายเยาวชน เป็นต้น พร้อมทั้งสนับสนุนให้นักเรียนเป็นตัวแทนเยาวชน ไปเข้าร่วมกิจกรรม การแข่งขัน และประชุมระหว่างประเทศในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสนักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนจากประเทศต่างๆ และเป็นการสร้างเครือข่ายในระดับนักเรียนด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้กล่าวถึงการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในด้านของสิทธิมนุษยชนด้วยว่า ได้กำหนดเป็นนโยบายเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส มีการรับนักเรียนเชิงรุก เพื่อให้โอกาสเด็กด้อยโอกาสที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษเข้าศึกษาใน โรงเรียน จัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพในโรงเรียนอย่างหลากหลาย จนนักเรียนประสบความสำเร็จ มีรายได้ระหว่างเรียน กำหนดให้เป็นอัตลักษณ์หนึ่งของโรงเรียน และถือเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน จัดกิจกรรม school twinning club รับสมาชิกมาร่วมเรียนรู้และฝึกฝนสิ่งที่ตนเองสนใจให้ชำนาญ แล้วแบ่งปันความรู้ให้กับน้องๆ ในโรงเรียน แล้วเลือกตัวแทนไปทำกิจกรรมค่ายโรงเรียนพี่-โรงเรียนน้อง โดยเลือกโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเพื่อฝึกให้นักเรียนตระหนักในการแบ่งปันและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียน

ที่โรงเรียนนอกรับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมาเป็นโรงเรียนนอกรับให้การสนับสนุนทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนทางวิชาการ และจัดการแลกเปลี่ยนครู อาจารย์ นักเรียน เป็นต้น สถานศึกษาแห่งหนึ่งสามารถรับดูแลโรงเรียนนอกรับได้ประมาณ ๑-๖ โรงเรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครู/อาจารย์ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมในสถานศึกษาที่สอดคล้องเป้าหมายของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีและระหว่างสถานศึกษาและชุมชน และระหว่างนักเรียนไทยกับนักเรียนต่างชาติ ตลอดจนช่วยปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียน นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักแบ่งปัน การมีจิตอาสา การรักษาสีงแวดล้อม การไม่ใช้ความรุนแรง การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยริเริ่มและดำเนินการโครงการที่หลากหลายและเป็นรูปธรรมหลากหลายโครงการ อาทิ โครงการเศษเหรียญเพื่อน้อง โครงการโลกวันพุธหยุดโลกรื้อถอน โครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมการมีจิตสาธารณะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดงานทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ ค่ายคุณธรรมจริยธรรม การจัดหลักสูตรการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน การจัดอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชน ให้กับบุคลากรครูและนักเรียน เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ มีส่วนสนับสนุนการคัดเลือกและนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ทั้งการประชุมสัมมนา การประกวด การแข่งขัน โครงการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรม การเข้าค่ายเยาวชนในหัวข้อต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ พร้อมกับบูรณาการสอดแทรกความรู้ หลักการ ของความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในวิชาที่สอน โดยจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นของโครงการ โดยเฉพาะในกลุ่มสาระสังคมศาสตร์และกิจกรรมชมรมทุกภาคเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจหลักการและแนวทาง การดำเนินงานของขององค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังช่วยประสานการจัดกิจกรรมกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภายใต้โครงการ โรงเรียนพี่ โรงเรียนน้อง ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยร่วมในการหารือ ในการช่วยเหลือดูแลทั้งในด้านวัสดุ อุปกรณ์ การแลกเปลี่ยนบุคลากร และความร่วมมือด้านวิชาการต่างๆ

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา กล่าวว่าได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ กิจกรรมประกวด การแข่งขันสำหรับเยาวชน ตลอดจนถึงการสัมมนาระดับเยาวชน ทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ ผ่านสถานศึกษาของตนเอง โดยติดตามการดำเนินกิจกรรมผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์เรื่องสันติภาพในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการให้ความเห็นว่า โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ มีส่วนช่วยส่งเสริมเรื่องความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพได้อย่างมาก หากสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ส่งเสริมสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง และจัดสรรงบประมาณช่วยกิจกรรมในระดับชาติและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนกับนานาชาติ เพื่อประโยชน์ด้านวิชาการ และการเสริมสร้างความตระหนักรู้และมีพฤติกรรมสร้างสรรค์สันติภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัจจุบันโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของยูเนสโก ได้เน้นให้ประเทศสมาชิกและเครือข่ายโรงเรียน มุ่งทำกิจกรรมในหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ใน ๔ หัวข้อสำคัญ ได้แก่ หัวข้อแรก คือ การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Intercultural learning) หัวข้อที่สอง คือ สันติภาพและสิทธิมนุษยชน (Peace and human rights) หัวข้อที่สาม คือ การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Education for sustainable development) และหัวข้อที่สี่ คือ การจัดลำดับความสำคัญของสหประชาชาติ (The United Nations priorities) ซึ่งหลายประเทศได้ส่งเสริมให้โรงเรียนในเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (ASPnet schools) บูรณาการหัวข้อทั้งสี่หัวข้อดังกล่าว เข้าไปในหลักสูตรของการเรียนทุกชั้นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้จัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวันสากลของสหประชาชาติ และส่งเสริมให้มีการ โครงการแลกเปลี่ยน ระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย ASP ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์เชื่อว่ากิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และนำไปสู่สันติภาพในที่สุด

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่า โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เป็นโครงการที่สอนให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลดความขัดแย้งเรื่องความแตกต่างในทางวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างเยาวชน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆตามโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีเป็นการมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ นอกห้องเรียน โดยผ่านการทำงานร่วมกัน จึงต้องเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกัน และการทำงานร่วมกันอย่างสันติ ช่วย让孩子และเยาวชนมีสัมพันธภาพที่ดี ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน ทำให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครู/อาจารย์ให้ความเห็นว่าโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีเหตุการณ์สอนให้รู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี หลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์อย่างยิ่งเนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพให้แก่ระดับเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต การที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องของสังคม มนุษย์ เรียนรู้ที่จะปรับตัว และมีความเข้าใจในความแตกต่าง ระหว่างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความคิด วิถีชีวิต การใช้สิทธิความเข้าใจ เรื่องประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันถึงแม้จะมีความแตกต่าง ซึ่งเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดความรัก ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีเรื่องการแบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกัน และเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการปลูกฝังความรักในสันติภาพในสังคม นอกจากนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมยังทำให้เกิดการสร้างระบบเครือข่ายระหว่างเยาวชนทั้งในประเทศและต่างประเทศอีกด้วย นอกจากนี้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนแล้ว ยังช่วยให้ครูสามารถเข้าใจแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับสันติภาพ และนำถ่ายทอดให้แก่นักเรียนได้อย่างถูกต้องด้วย นอกจากนี้ สื่อต่างๆ แนวคิดใหม่ๆ ที่ได้รับจากการเข้าร่วมการประชุมสัมมนาที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้จัดขึ้น ส่งผลให้ครูมีแนวคิด และความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้องขึ้น และสามารถนำความคิดในเรื่องสันติภาพสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของการเรียนการสอน โดยเฉพาะวิชาสังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสันติภาพได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ให้ความเห็นว่าได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาเพื่อสันติภาพขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้อ่านเพื่อนทั้งจากต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้น มีการติดต่อสื่อสารกันทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรม วิถีคิด ของคนจากประเทศต่างๆ ได้เรียนรู้ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละชุมชนและแต่ละประเทศ ทำให้เข้าใจและรู้จักรับฟังความเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ทำให้อ่านรู้สึกรู้จักแบ่งปันความรู้และสิ่งของให้แก่คนอื่น โดยเฉพาะคนที่ด้อยโอกาสกว่า และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล ไม่เลือกใช้วิธีการที่รุนแรงในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังทำให้อ่านรู้จักพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณภาพ และสามารถเป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม และการประกวดในด้านต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติได้

ตอนที่ ๓. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในและระหว่างประเทศที่จัดภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนที่เป็นสมาชิกเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ สามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร ซึ่งจะสามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันและเสริมสร้างสันติภาพอย่างมีผลสัมฤทธิ์แน่นอน เพราะโครงการได้มุ่งสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติภาพโดยตรงอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม บทบาทของครูและผู้บริหาร โรงเรียนก็มีความสำคัญมาก เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารใหม่ หรือย้ายครู อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการ ก็มีผลกระทบต่อจุดเน้นหรือนโยบายในการจัดกิจกรรมในและเสริมหลักสูตรได้ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นคือผู้บริหารหรือครูบางคนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของยูเนสโกว่าส่งเสริมให้เด็กออกนอกกรอบกระทำการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้เด็กสนใจการเมืองและสนใจโลกมากเกินไป ทำให้ตัดทอนกิจกรรมลงและหันไปสนับสนุนกิจกรรมลูกเสือ กีฬา การแข่งขันตอบปัญหาแทน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงจำเป็นต้องมีนโยบายและมีแนวทางสนับสนุนให้ครูนำเนื้อหาของโครงการเข้ามานบูรณาการกับหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาความคิด ตรรกะ และบุคลิกภาพ และสร้างการตระหนักรับรู้ สร้างความสนใจต่อเนื่องระยะยาว และเป็นสิ่งที่ติดตัวนักเรียนไป คิดเป็นความสนใจในประเด็นสำคัญของโลกไปในอนาคต

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นว่าโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ สามารถจัดกิจกรรมเป็นเสริมหลักสูตรได้อย่างดี เนื่องจากจะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะผู้คนที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ลักษณะนิสัย ภาษา ความคิดเห็น ภายใต้กิจกรรมที่ช่วยสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้มีประสบการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ นอกจากนี้ ยังจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรัก สามัคคีสามาน สามัคคี มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยเสริมสร้างไมตรีจิตมิตรภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คนในประเทศไทยกับประเทศต่างๆทั่วโลกด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครู อาจารย์ ให้ความเห็นว่า การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติหากมีการจัดอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจดีระดับโรงเรียน ชุมชน ประเทศ และระดับนานาชาติได้ ผ่านการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการ ซึ่งกิจกรรมต่างๆจะช่วยให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ สร้างสรรค์และพัฒนา และได้เรียนรู้มากกว่าการศึกษาในห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) ทำให้เกิดการเคารพ และเห็นคุณค่าของกันและกัน และเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และมีความตระหนักรู้ที่

จะเข้าใจผู้อื่น ร่วมมือกับผู้อื่น เห็นความแตกต่างทั้งความคิดและวัฒนธรรม ทำให้เข้าใจสังคมโลกมากขึ้น นอกจากนี้ การเรียนรู้ในเรื่องสันติภาพ สิทธิมนุษยชน หรือประชาธิปไตย อาจเป็นเรื่องยากต่อเข้าใจของเด็กนักเรียน และเป็นเรื่องที่เรียนในแบบเรียนได้ยาก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก การที่จะอธิบายแนวคิดดังกล่าว จำเป็นต้องมีรูปแบบที่เป็นสากล ที่ประเทศต่างๆ นำไปใช้แล้วได้ผลมาแลกเปลี่ยน และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนั้น หลักสูตรต่างๆ ที่จัดขึ้นภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติจึงเป็นแนวทางที่ช่วยทำความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ผลจริง โดยปรับบริบทให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของโรงเรียน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักเรียน นักศึกษาให้ความเห็นว่า โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้น ภายใต้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เป็นการเปิดโอกาส และเปิดโลกทัศน์ ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นอกห้องเรียน และเป็นบางเรื่องความรู้ที่กว้างมากกว่าในบทเรียน นอกจากนี้ ทำให้ภาคภูมิใจการเป็นตัวแทนของสถานศึกษา หรือของประเทศ ในการไปทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ ซึ่งนอกจากจะได้ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์แล้วยังทำให้มีเพื่อนจากต่างสถานศึกษาและต่างประเทศด้วย ทำให้มีจิตสำนึกของความร่วมมือความสามานฉันท์ ลดกิเลสในจิตใจ รู้จักการประนีประนอม นำสติปัญญาและเหตุผลใช้แก้ปัญหาซึ่งให้ลดการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อน ทั้งนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่างสถาบันหรือต่างชาติ ทำให้เกิดความเข้าใจ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทำให้เยาวชนจากแต่ละประเทศที่เดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันทั้งการประชุม สัมมนา ค่ายเยาวชน ตลอดจนการเข้าร่วมการประกวดและการแข่งขันทักษะในด้านต่างๆ ได้มีโอกาสได้เรียนรู้ มีความผูกพันซึ่งกันและกันและเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น

ตอนที่ ๔. ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยในอนาคตเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มีความคิดเห็นว่าความ เข้าใจอันดีระหว่างกันไม่สามารถเรียนจากการท่องจำและการสอบ แต่เป็นการดำเนินโครงการที่ได้ผลในระยะยาว และเกิดผลในทางสร้างทัศนคติและสร้างความตระหนัก การเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติ มีกิจกรรมที่เด็กและครูได้ลงมือคิด ตั้งคำถาม ยกตัวอย่างปัญหาจริงที่เกิดขึ้น และลงมือแก้ไขปัญหา ที่ต้องดำเนินการจริงๆร่วมกัน ในสถานการณ์จริงๆด้วยกัน ดังนั้นจึง เป็นวิธีการที่ควรส่งเสริมในโรงเรียนเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างกันเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมภาคสนาม หรือเข้าไปร่วมทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนต่างวัฒนธรรมกัน จะสร้างความเข้าใจและเกิดการยอมรับและความอดกลั้น ทำให้มีขันติต่อกันได้จริง ช่วยขจัดอคติ สร้างความยอมรับในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม หรือความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกันได้

ง่ายกว่าการเรียนรู้ทฤษฎี จะเป็นพื้นฐานที่ดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตาม เพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรแสวงหามาตรการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากร จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และขยายผลเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น และควรแสวงหาแนวร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น ตลอดจนประเมินประสิทธิผลโครงการ ปรับกิจกรรมให้เหมาะกับสถานการณ์และนโยบายพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รู้จักให้กว้างขวางมากขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความเห็นว่า กระทรวงศึกษาธิการอาจปรับโครงสร้างการบริหาร โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และควรกำหนดให้การศึกษาเพื่อสันติภาพเป็นนโยบายระดับชาติ โดยมุ่งเสริมสร้างความรัก ความสมัครสมานสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจของคนในชาติและนานาชาติ เพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษานำไปขับเคลื่อน ขยายผลตามบริบทที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ ควรอบรม ประชุมสัมมนาในระดับผู้บริหาร ครูแกนนำ เยาวชนในสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติอย่างน้อย ปีละครั้ง ควรให้โรงเรียนที่เป็นสมาชิกได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันในทุก ควรมีการจัดการความรู้ หรือถอดบทเรียน (Lesson Learned) หน่วยงาน/ สถานศึกษาที่มีแบบปฏิบัติที่ดี (Good Practice) เพื่อต่อยอดขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งระดับภายในประเทศและนานาชาติ รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายจากทุกภาคส่วนของรัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครู/อาจารย์ ให้ความเห็นว่าควร โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นกิจกรรมหลักของสถานศึกษาที่สอดแทรกกิจกรรมไว้ในทุกวิชาของสถานศึกษา และเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการควรจัดตั้งครูแกนนำ ที่มีบทบาทชัดเจน พร้อมทั้งการจัดอบรม ประชุม สัมมนา พบปะหารือกับครูผู้ดำเนินงานในโครงการทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายของโครงการ โดยอาจมีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ โดยอาจเชิญบุคลากรที่สำคัญ หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในอดีตที่เคยมีบทบาทสำคัญมาร่วมเป็นคณะกรรมการและร่วมประชุมวางแผน เป็นที่ปรึกษา จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติทั้งนี้ ควรมีการจัดทำแผนระยะยาว และแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ พร้อมกับจัดทำเป็นปฏิทิน ทั้งระดับ ภาค และระดับประเทศ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถวางแผนการเข้าร่วมกิจกรรมได้ล่วงหน้า ควรประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่การดำเนินงานให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกโดยผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และสังคมออนไลน์ต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายสมาชิกโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวทางการดำเนินงานโครงการที่ประสบความสำเร็จร่วมกัน สำหรับกิจกรรมนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการควรจัดค่ายเยาวชนทั้งระดับประเทศ และระดับนานาชาติตามเคยดำเนินการ โดยเปลี่ยนหัวข้อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เยาวชนแต่ละชาติมีโอกาสได้รู้จัก และเรียนรู้สถานการณ์ของโลกกับเยาวชนจากชาติอื่นอย่างแท้จริง รวมทั้งจัดการแข่งขันในด้านต่างๆ เพื่อเปิดเวทีให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพของตน ทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ควรระดมหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน โครงการทั้ง ด้านงบประมาณ และกำลังคน เพื่อให้สามารถสานต่อและดำเนินการโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักเรียนและนักศึกษาให้ความเห็นว่า ควรมีการจัดค่ายเยาวชน แคนนำเพื่อนำกิจกรรมระดับประเทศ หรือระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอโดยเฉพาะ กิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจอันดีในกลุ่มเยาวชนที่มีความแตกต่างทางสังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ นอกจากนี้ ควรจัดเวทีให้ นักเรียนได้นำเสนอผลงานใน โครงการเพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และสนับสนุนให้พัฒนา ศักยภาพของตนให้ทัดเทียมกับเยาวชนประเทศอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าควรจัดโครงการให้ นักเรียนได้เข้าร่วม โครงการแลกเปลี่ยนกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเรียนรู้ในมิติต่างๆ อย่างต่ำ ๑ ปี จะ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจบุคคลต่างวัฒนธรรม ต่างภาษา ต่างความคิด มีเจตคติที่ ดีต่อบุคคลที่มีความแตกต่างกัน และรู้จักยอมรับความแตกต่างเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ในการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพ จะเห็นได้ว่า เรื่องของสันติภาพเป็นเรื่อง ที่ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดของซีกโลกตะวันออกหรือตะวันตก ดังจะเห็น ได้ว่า แนวคิดเรื่องสันติภาพในซีกโลกตะวันออก จะเป็นแนวคิดในเชิงปรัชญาและความเชื่อ ซึ่งจะเป็นนามธรรม ที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นการรับรู้ ในขณะที่นักคิดในซีกโลกตะวันตก จะมองเห็น เรื่องสันติภาพควบคู่กับเรื่องความขัดแย้ง เนื่องจาก หากมีความขัดแย้งก็จะไม่เกิดสันติภาพ อย่างไรก็ตาม แนวคิดประการหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกัน ก็คือ ความเชื่อที่เห็นว่า การศึกษา คือ เครื่องมือ ที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน หากพิจารณาถึงแนวคิด ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ คือ “รากฐานทั้งหมดของสันติภาพอยู่ที่จิตของมนุษย์ การสร้างสันติภาพ ของโลก หรือการจัดให้โลกเกิดสันติภาพขึ้น จึงทำได้ด้วยการจัดจิตของมนุษย์ให้มีศีลธรรม ซึ่งก็ จะนำไปสู่สันติภาพของโลกได้” หรือ แนวคิดของนักวิชาการซีกโลกตะวันตกที่มองเห็นว่า สันติภาพมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และทำให้เกิดการสังสรรค์ในสังคมทุกระดับ ทำให้เกิดนิสัย ที่สำคัญ คือ การปลูกฝังจิตสำนึกของคนในสังคมให้รู้จักสันติภาพ จำเป็นต้องทำให้เกิดมาจากความ นึกคิดภายใน จึงจะทำให้ยั่งยืนได้

การที่องค์การยูเนสโก ซึ่งมีภารกิจหลักในการส่งเสริมการศึกษา ได้ริเริ่มโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติขึ้นมา โดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านกระบวนการศึกษา จึงถือเป็นการยืนยันอีกประการหนึ่งว่า การศึกษาสามารถขัดเกลาคิดใจคนในโลกให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ด้วยการมีความเข้าใจอกเข้าใจกัน ซึ่งจะทำให้เกิดอุปนิสัยที่ดีงาม จนกลายเป็นพฤติกรรมในการรักสันติที่ฝังติดอยู่ในจิตใจของมนุษย์ และด้วยเหตุนี้ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นหนึ่งในโครงการระดับโลกที่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสันติภาพอย่างยั่งยืนได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการนี้ ทำให้ผู้ดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ว่าการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ (Associated School Project : ASP) ของประเทศไทยนับได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความตระหนักให้แก่เด็กและเยาวชนในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นโดยสันติ ซึ่งการดำเนิน โครงการของประเทศไทยนับว่ามีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก และสามารถเป็นต้นแบบการดำเนินงานให้แก่ประเทศอื่นได้เป็นอย่างดี โดยได้ดำเนินกิจกรรมมากมายอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด การดำเนิน โครงการที่ผ่านมามีคณะกรรมการว่าด้วยโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้ร่วมกันกำหนดหัวข้อที่เยาวชนควรต้องเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เคารพสิทธิของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างของคนในสังคมทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนาและอื่นๆ และรู้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช้ความรุนแรง

จากบทสัมภาษณ์ทำให้เห็นว่าโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ มีประโยชน์อย่างมากมาต่อทั้งสถาบันการศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนนักเรียนและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งสถาบันการศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างกันทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเรียนรู้เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ของโลก ได้แลกเปลี่ยนข่าวสารนวัตกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ครูอาจารย์ได้ร่วมในโครงการนำร่องการศึกษาเพื่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย โดยจะมีการจัดกิจกรรมสำหรับครูอาจารย์ (Teacher forum) เพื่อเปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ได้เข้ามา ร่วมสัมมนาหรือประชุมปฏิบัติการเพื่อร่วมกันพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เทคนิคการสอน ตลอดจนสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในสถานศึกษาของตน สำหรับเด็กและเยาวชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ปัญหาที่มนุษยชาติกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ได้ลึกซึ้ง อันจะเป็นแนวทางให้มองเห็นช่องทางแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าผู้อื่นในอนาคต ทำให้เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และเข้าใจถึงต้นกำเนิดของปัญหาได้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการยอมรับความคิดที่แตกต่างและหลากหลายเพื่อหาจุดร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างประนีประนอม ทั้งนี้ การดำเนินโครงการ

การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติจะช่วยหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการแบ่งปัน มีความเอื้ออาทร และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างสันติ ซึ่งทำให้เห็นว่าการให้การศึกษาในเรื่องความเข้าใจอันดีระหว่างกันในกลุ่มเด็กและเยาวชน จะเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพในอนาคต

งานวิจัยฉบับนี้จึงเป็นเหมือนการนำเสนอกระบวนการพัฒนาการศึกษาไปสู่การพัฒนาสังคมไทย ทั้งในระดับเยาวชนและการศึกษาไทยและความก้าวหน้าทางการจัดการศึกษาเหล่านี้ นำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เป็นความยั่งยืนที่จะทำให้เกิดสันติภาพในสังคมไทยได้อย่างดีที่สุด เพราะด้วยพื้นฐานปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญต่อการปลูกฝัง ค่านิยม ทักษะที่ดีต่อเยาวชนในเรื่องต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีพลังความรู้ พลังความคิดที่สร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ด้านเทคโนโลยี ในการแสวงหาความรู้จากคอมพิวเตอร์ แต่ทักษะชีวิตกับการเสริมสร้างพลังทางบวกในการทำงาน คำนึงว่า งานประสานงาน งานความร่วมมือกับหมู่คณะ ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ในสังคมประชาธิปไตย เยาวชนเรายังบกพร่อง รวมทั้งกิจกรรมที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการทำกิจกรรมค่ายนานาชาติ การปลูกฝังกระบวนการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เยาวชนกลุ่มผู้นำ นำความรู้ ความสามารถ พลังทางบวกมาร่วมมือทำกิจการเพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืนหาได้น้อยมาก นอกจากให้ตัวแทนหน่วยงาน องค์กรภาคเอกชนมารับการจัดกิจกรรมเท่านั้น

ผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่า ผลงานของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ เป็นตัวอย่างที่สำคัญมากที่จะสามารถหล่อหลอมทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และเยาวชน ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาไปถึงระดับมหาวิทยาลัย ได้เรียนรู้ร่วมมือ สื่อสาร ระหว่างคนไทยในประเทศและระดับนานาชาติ ดังที่เคยปรากฏผลงานมาแล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการและผู้นำทางการศึกษา ที่มีความสำคัญในการวางนโยบายและกำหนดบทบาท หน้าที่ วางแผนยุทธศาสตร์ สร้างพลังประชาชนจากการจัดการศึกษาในระดับนโยบาย นานาชาติทั่วโลก ซึ่งจัดเป็นช่องทางหนึ่งในการยกระดับโรงเรียนเครือข่ายสมาชิก ASP ทั่วประเทศ ให้เกิดมิติใหม่เข้าสู่ประชาอาเซียน ได้อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็วที่สุดในปัจจุบัน

จากบทสัมภาษณ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามสรุปข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีให้มีประสิทธิภาพ เห็นว่ามีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณา ได้แก่ ความต่อเนื่องของการประชุมสัมมนาเพื่อระดมความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน งบประมาณเพื่อสนับสนุน โครงการส่งเสริมกิจกรรมของASP อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังนั้น ผู้ดำเนินการวิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินการ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีประสบความสำเร็จตามเจตจำนงที่มุ่งหวัง และเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้นให้เด็กนักเรียน นักศึกษาได้มีจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งเป็นรากฐานการสร้างสังคมแห่งสันติภาพ โดยเป็นข้อเสนอแนะประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้าง ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทย ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ผู้ดำเนินการวิจัยเสนอแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต ดังนี้

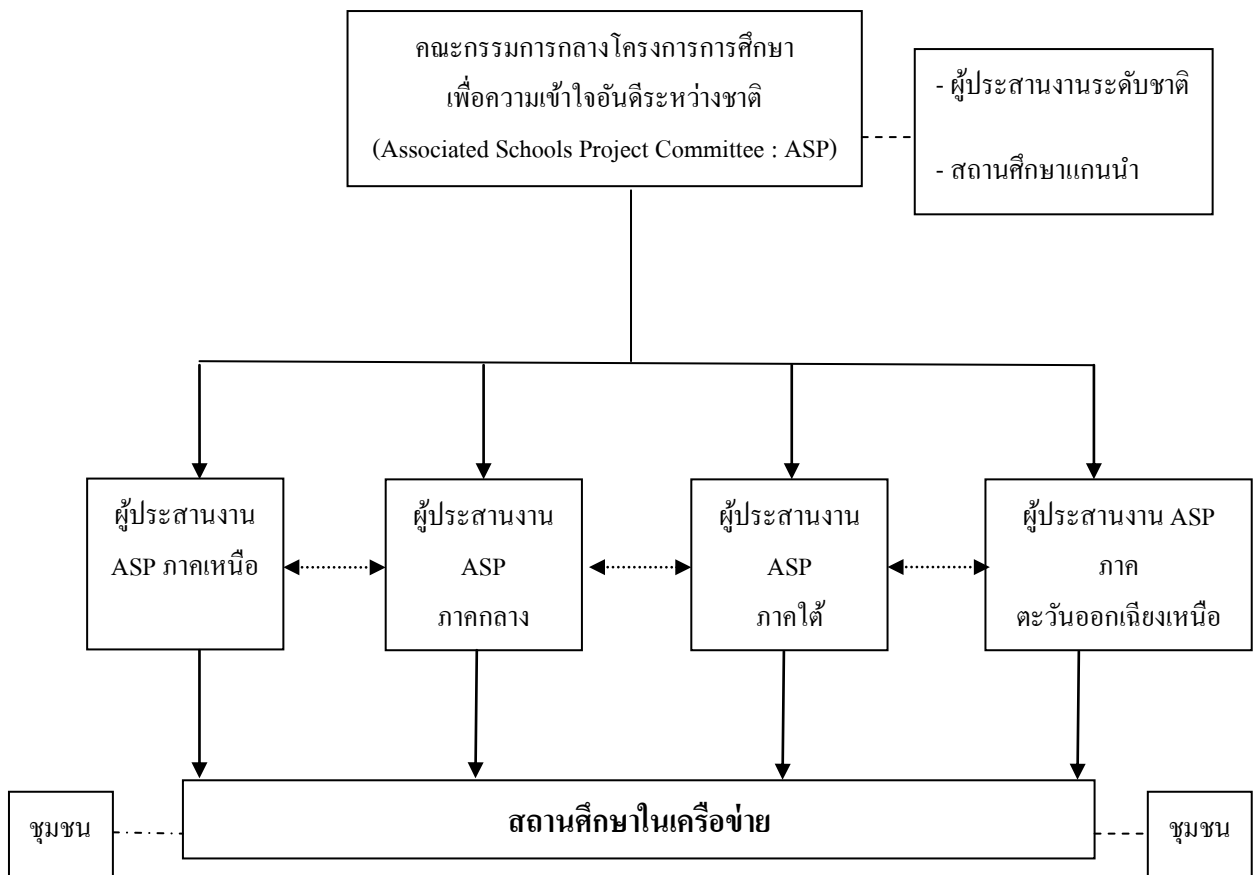
๑. ข้อเสนอในเชิงโครงสร้างการปฏิบัติงานของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

ผู้ดำเนินการวิจัยพิจารณาเห็นว่าเพื่อให้โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีความสำคัญและมีแนวคิดสอดคล้องกับหนึ่งในนโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งปลูกฝังความคิดในเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติให้แก่เด็ก นักเรียนและ เยาวชน ดังนั้น การนำแนวคิดของโครงการสอดแทรกไว้ในการเรียนการสอนจะสามารถช่วยปลูกฝังจิตสำนึกของเด็กนักเรียน และเยาวชนเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุนและกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และเพื่อการดำเนินโครงการมีความชัดเจนและเป็นไปได้มากขึ้น ควรมีการประสานงานในระดับพื้นที่มากขึ้น

ปัจจุบัน การดำเนินงานมีคณะกรรมการว่าด้วยโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ซึ่งมี รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฝ่ายการต่างประเทศ) เป็นประธาน เพียงกลไกเดียว ผู้ดำเนินการวิจัยจึงเห็นว่า น่าจะมีการปรับโครงสร้าง ให้มีการเชื่อมต่อเพื่อให้มีการนำนโยบายและแนวคิดของโครงการลงไปสู่การดำเนินกิจกรรมและโครงการและระดับ โรงเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยควรมีการจัดตั้งผู้ประสานงานระดับภูมิภาคของประเทศ ทั้ง ๔ ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและกระตุ้นการดำเนินงานในแต่ละภูมิภาคให้สอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่นของตน ซึ่งอาจมีคณะกรรมการหรือคณะทำงานในแต่ละภูมิภาคเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษาในภูมิภาคเดียวกันหรือข้ามภูมิภาค ซึ่งควรจะเน้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนด้วย และมีการจัดทำข้อมูลความเคลื่อนไหวการดำเนินงานของแต่ละ

ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และเชื่อมโยงกับส่วนกลาง เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนภาพที่ ๕ - ๑ โครงสร้างคณะกรรมการว่าด้วยโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้การดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติประสบความสำเร็จในการสร้างสังคมแห่งสันติภาพที่ยั่งยืน จึงเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้มีการดำเนินการเน้นนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนด้อยโอกาสในชนบทที่ห่างไกล การกระจายอำนาจและส่งเสริมการศึกษาในระดับพื้นฐาน ๑๒ ปี เน้นการสร้างชุมชนเข้มแข็ง การปลูกจิตสำนึกและนิสัยรับผิดชอบในเรื่องศีลธรรมและจริยธรรม สิ่งแวดล้อม มรดกวัฒนธรรม หลีกเลียงสารเสพติด โรคเอดส์ การใช้แรงงานเด็ก และส่งเสริมให้มีการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาแบบยั่งยืน และเน้นแนวคิดของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในสถาบันการศึกษาทุกระดับให้ต่อเนื่องกันเป็นเครือข่าย ASP พร้อมทั้งส่งเสริม

การขยายสมาชิกภาพไปยังสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะ โครงการ โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องตามพระราชดำริในสมเด็จพระรัตนราชสุตา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพได้ช่วยเหลือ ดูแล แบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งด้านสื่ออุปกรณ์ บุคลากร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับ โรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยโอกาสที่อยู่ห่างไกล โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนช่วยส่งเสริมสังคมแห่งการแบ่งปัน และสังคมแห่งสันติภาพทั้งสิ้น

๓. ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการควรช่วยปรับแนวคิดของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติให้สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและกระตุ้นให้คณะกรรมการของโรงเรียนแสวงหาปัญญาด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของ “โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง” ตามแนวความคิดของโครงการ ASP และควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเยาวชนของโครงการ ASP เป็นเครือข่าย ตั้งแต่ระดับสถานศึกษาระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ และสร้างความเข้าใจและความรอบรู้ในโลกอาชีพให้เยาวชนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนของโรงเรียน โดยการเปิดโลกทัศน์ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนของโครงการ ASP ในระดับชาติและนานาชาติ

๔. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันเกิดความแตกแยกทางแนวความคิด และมีการแสดงออกทางความเห็นในด้านต่างๆ อย่างมากมาย ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ความรุนแรงได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคตเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ขอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้น โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็นอีกโครงการหนึ่งที่จะช่วยสามารถช่วยวางรากฐานให้สังคมไทยมีความสงบสุข เป็นสังคมสันติภาพอย่างยั่งยืนได้ และเพื่อให้มีข้อมูลการดำเนินการเชิงลึกมากขึ้น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการศึกษา. การเรียนรู้ : ขุมทรัพย์ในตน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาระบบการศึกษาและการวางแผนมหภาค, ๒๕๔๐.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือหลักสูตรอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๕.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน . หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

ณัฐสุดา เมตตาประเสริฐ. สี่ต้นหลากวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร ฯ : กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๐.

วไล ฌ ป้อมเพชร. โครงการพระราชดำริ โรงเรียนพี่ – โรงเรียนน้อง. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน, ๒๕๕๐.

ภาษาต่างประเทศ

Book

ACCU. ASPnet Asia-Northern Europe Seven Countries High School Students' International Conference : Voice for environment and Peace. ESD, 12-19 November, 2008.

German Commission for UNESCO. 60 Years UNESCO Associated Schools : Learning with an Open mind in a Global Network. Germany, 2014.

Non-Published Document

The Thai National Commission for UNESCO. "Associated Schools Project". Bangkok, 2014.

The Thai National Commission for UNESCO. "The First Sub-regional ASP Workshop in Southeast Asia". Bangkok, 2000.

UNESCO Bangkok. “World Heritage in Young Southeast Asian Hands : Introducing the Arts for Teaching on the Historic Environment”. 16-22 December 2001, Vigna, Philippines, 2004.

UNESCO Goals. “Educations for All Goals”. (online). Available : <http://www.unesco.org/en/education-for-all-international-coordination/themes/efa-goals/>, 2014.

ภาคผนวก

รายชื่อโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

Associated Schools Project Network: ASPnet

(ณ วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗)

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
1.	1963	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	39 / 1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
2.	1963	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหนึ่ง จ.ปทุมธานี 13180
3.	1963	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	ถนนสุรนารายณ์ อ.เมือง จ. นครราชสีมา 30000
4.	1963	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	85 ม. 3 ถ.มาลัยแมน อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
5.	1994	โรงเรียนนานาชาติร่วมฤดี	เลขที่ 42 หมู่ 4 ซ.คุณราศรี ถนนสุขาภิบาล 3 มีนบุรี กรุงเทพฯ 10510
6.	1994	โรงเรียนศรีวิกรม์	เลขที่ 1020 ถนนสุขุมวิท พระโขนง กรุงเทพฯ 10110
7.	1994	วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการราชดำเนิน	378 ถ.อิสรภาพ 42 แขวงวัดอรุณฯ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600
8.	1997	โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย	เลขที่ 534 ถนนเพลินจิต ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
9.	1997	โรงเรียนสัตยาไส	99 หมู่ 2 ต. ถ่านารายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี 15000
10.	2004	โรงเรียนธีรธาดา พิษณุโลก	458 ม.3 ต.สมอแข อ.เมืองจ.พิษณุโลก 65000
11.	2004	St. Stephen's International School	เลขที่ 107 ถนนวิภาวดีรังสิต ลาดยาว กรุงเทพฯ 10900
12.	2010	โรงเรียนกสิณธรอาเดมี	162 ถนนพุทธมณฑล สาย 3 แขวงบางไผ่ เขต บางแค กรุงเทพฯ 10160
13.	2010	โรงเรียนเพื่อชีวิตพังงา(เบลูก้าอุปถัมภ์)	7/5 หมู่ 4 บ้านนาใน ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา 82120

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
14.	1963	โรงเรียนสตรีวิทยา	82 ถ.ดินสอ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
15.	1963	โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์	250 ถ.รัชมงคลประสาธน์ แขวงปากคลอง เขต ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10170
16.	1963	โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	ถ.สรรพสิทธิ์ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000
17.	1963	โรงเรียนราชินีบูรณะ	ถ.หน้าพระ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
18.	1963	โรงเรียนสายธรรมจันทร์	ตำบลท่านัด อ. ดำเนินสะดวก จ. ราชบุรี 70000
19.	1964	โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย	661 ถ.เจริญกรุง แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ 10100
20.	1964	โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	519 ถ.มหาพฤฒาราม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10150
21.	1964	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย	88 ถนนตรีเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระ นคร กรุงเทพฯ 10200
22.	1964	โรงเรียนเทพศิรินทร์	1466 ถ.กรุงเกษม แขวงวัดเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100
23.	1965	โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส	ถ.เทศบาลสาย 1 แขวงวัดกัลยาณี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600
24.	1965	โรงเรียนวัดพลับพลายชัย	ป้อมปราบ กรุงเทพฯ 10100
25.	1967	โรงเรียนคาราคาม	932 ถ.สุขุมวิท แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
26.	1968	โรงเรียนโยธินบูรณะ	1162 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
27.	1968	โรงเรียนสตรีนคร	อ.เมือง จ.สุรินทร์ 32000
28.	1969	โรงเรียนราชวินิต (ประถม)	เลขที่ 291/1 สามเสน กรุงเทพฯ 10300
29.	1969	โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	ถนนพระราม 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400
30.	1969	โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (วัดน้อยใน) ในพระราชูปถัมภ์ฯ	167 หมู่ 4 ถ. ชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
31.	1969	โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์	1598 ถ.กรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100
32.	1969	โรงเรียนบางกะปิ	69 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
33.	1970	โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์	126 ถ.ศิริพงษ์ สำราญราษฎร์ พระนคร กรุงเทพฯ 10200
34.	1972	โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย	อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
35.	1972	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	568 ถ.ประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310
36.	1972	โรงเรียนกัลยาณวัตร	240 ถ.หลังเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
37.	1973	โรงเรียนปากเกร็ด	ปากเกร็ด จ. นนทบุรี 11120
38.	1982	โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์	4641 ถ.ดินแดง แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
39.	1982	โรงเรียนหอวัง	ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
40.	1984	โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	29 ถ.สุคนธ์สวัสดิ์ ตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
41.	1994	โรงเรียนสตรีชัยภูมิ	372 ถ.บรรณาการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ชัยภูมิ 36000
42.	1994	โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ	186 ซอยสุขุมวิท 22 เขตคลองเตย กรุงเทพฯ
43.	1994	โรงเรียนราชดำริ	ประเวศ กรุงเทพฯ 10260
44.	1994	โรงเรียนอัมมาตย์พานิชนุกูล	เลขที่ 10 ถนนกระบี่ อ.เมือง จ.กระบี่ 81000
45.	1994	โรงเรียนคณะราษฎร์บำรุง ปทุมธานี	85 หมู่ 5 ต.บ้านกลาง จ.ปทุมธานี 12000
46.	1994	โรงเรียนวัดสุทธิวราราม	ถนนเจริญกรุง ขานนาวา สาทร กรุงเทพฯ 10120
47.	1995	โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย	ถนนป่าไทรม อ.เมือง จ. พระนครศรีอยุธยา 13000
48.	1995	โรงเรียนวิสุทธิรังษี	ถ.แสงชูโต ต.ท่าล้อ อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 71000

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
49.	1997	วิทยาลัยอาชีวศึกษานามินทรราชินี แม่ฮ่องสอน (โรงเรียนนามินทรราชินี)	อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 58000
50.	1997	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21	ต.แม่ลาน้อย อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน 58120
51.	1997	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ	449 ถ.พัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
52.	1997	โรงเรียนสรรพวิทยาคม	51 ถ.ประสาทวิถี อ.แม่สอด จ.ตาก 63000
53.	1997	โรงเรียนศรีบุญยานนท์	41/1 หมู่ 1 ถ.นนทบุรี 1 ต.สวนใหญ่ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
54.	1998	โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี	ตำบล ในเมือง อ. เมือง จ. พิษณุโลก 65000
55.	1998	โรงเรียนอุดมครุณี	351 จรดวิถีถ่อง อ.เมืองฯ จ.สุโขทัย 64000
56.	1998	โรงเรียนราชวินิต มัชฌม	ถนนพิษณุโลก สวนจิตรลดา คูสิต กรุงเทพฯ 10300
57.	1998	โรงเรียนนครบุรี	ตำบลบ้านใหม่ อำเภอนครบุรี จ.นครราชสีมา 30250
58.	1998	โรงเรียนเชียงคาน	48 หมู่ 2 ถ.ชายโขง ต.เชียงคาน อ.เชียงคาน จ.เลย 42110
59.	1999	โรงเรียนสะเดา "จรรักษ์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์"	299 ถ.การณูจนวนิษฐ์ ต.สะเดา อ.สะเดา จ.สงขลา 90120
60.	1999	โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	117 ต.หอรบตันไชย ถ.อุทอง อ. พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
61.	1999	โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย	เลขที่ 1 เจริญกรุง 57 แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120
62.	1999	โรงเรียนพิริยาลัย	ถนนชั้นตราภิจโกศล ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ 54000
63.	1999	โรงเรียนพะเยาพิทยาคม	อ.เมือง จ.พะเยา 56000
64.	1999	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม	194 หมู่ 15 ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ 67270

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
65.	1999	โรงเรียนวรรณรีเฉลิม	1 ถ.ปละท่า อ.เมือง จ.สงขลา 90000
66.	1999	โรงเรียนเดชะปັນขานุกูล	8 ถ.หนองจิก ต.สะบารัง อ.เมือง จ.ปัตตานี 94000
67.	1999	โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชูช	เลขที่ 19 ถนนราชดำเนิน อ.เมือง จ.สงขลา 90000
68.	1999	โรงเรียนวังน้อย (พนมยงค์ วิทยา)	168 ม.1 ต.ชะแมบ อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
69.	1999	โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม	31 ถ.คลองคะเชนทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิจิตร 66000
70.	1999	โรงเรียนลำปลายมาศ	719 ม. 1 ถ.รถไฟพัฒนา ต.ลำปลายมาศ อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ 31000
71.	1999	โรงเรียนบ้านเชียงวิทยา	3 ม.8 ต.บ้านเชียง อ.หนองหญ้า จ.อุดรธานี 41130
72.	1999	โรงเรียนอนุคุณนารี	159 ถนนภิรมย์ ต.กาฬสินธุ์ อ.เมืองฯ จ.กาฬสินธุ์ 46000
73.	2004	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	154 ม.4 ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ 50180
74.	2004	โรงเรียนหนองจางวิทยา	51 หมู่ 3 ต.หนองจาง อ.หนองจาง จ.อุทัยธานี 61000
75.	2004	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	248/9 ซ.วัดระฆัง ถ.อรุณอมรินทร์ บางกอก น้อย กรุงเทพฯ 10700
76.	2004	โรงเรียนสภาราชนี	142 ถ.วิเศษกุล ต.ทับเที่ยง อ.เมือง จ.ตรัง 92000
77.	2004	โรงเรียนเทพลีลา	เลขที่ 30 ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
78.	2004	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา 2	200 ซ.นิมิตรใหม่ 64 แขวงสามวาตะวันออก เขตคลองสามวา กรุงเทพฯ 10510
79.	2004	โรงเรียนมัธยมวัดคูสิดาราม	1/13 ถ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
80.	2004	โรงเรียนอุครพิทยานุกูล	77 ถ.ศรีสุข ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000
81.	2010	โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์	เลขที่ 66 ถนนอรุณประไพ อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์ 46000
82.	1994	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ	อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 33000
83.	1994	วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น	172 หมู่ 3 ถ.แจ้งสนิท ต.ชนบท อ.ชนบท จ.ขอนแก่น 40180
84.	1995	วิทยาลัยสารพัดช่างราชบุรี	ถนนมนตรีสุรวงศ์ อ.เมือง จ.ราชบุรี 70000
85.	1995	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย	1/6 ถ.ชุมสาย ต.กุดป่อง อ.เมือง จ.เลย 42000
86.	1999	วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา	2 หมู่ 3 ต.หอรดไนย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
87.	2004	วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด	ถนนรณชัยชาญยุทธ อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด 45000
88.	2004	วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง	272 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมืองฯ จังหวัด ลำปาง 52000
89.	2004	วิทยาลัยสารพัดช่าง กาญจนบุรี	102 ม.1 ถ.แสงชูโต ต.ท่ามะขาม อ.เมืองฯ จ.กาญจนบุรี 71000
90.	2004	วิทยาลัยการอาชีพบ้านโป่ง	อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี 70000
91.	24 Feb 2014	โรงเรียนจิระศาสตร์วิทยา	เลขที่ 45 หมู่ 1 ถนนชิ่งกู๋น อ.เมือง จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
92.	24 Feb 2014	โรงเรียนจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยตรัง	เลขที่ 196 ตำบลจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย ตรัง อ.เมืองตรัง จังหวัดตรัง 92000
93.	24 Feb 2014	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ (SBAC)	6/599 ซ.พหลโยธิน 52 สายไหม กรุงเทพฯ 10220
94.	24 Feb 2014	โรงเรียนชลราษฎรอำรุง	215 หมู่ 3 ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ต. บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
95.	24 Feb 2014	โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์”	170 ถ.ชลบุรี-บ้านบึง ต.บ้านบึง อ.บ้านบึง จ. ชลบุรี 20170
96.	24 Feb 2014	โรงเรียนศรีราชา	1 ถ.เฉลิมจอมพล ต.ศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110
97.	24 Feb 2014	โรงเรียนวัดป่าประดู่	136 ถนนสุขุมวิท ตำบลท่าประดู่ อำเภอ เมืองระยอง จังหวัดระยอง 21000

ที่	ปี ค.ศ. ที่เข้าร่วม	โรงเรียน	ที่อยู่
98.	24 Feb 2014	โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร	419 หมู่ 5 ถนนพญา-นาเกลือ ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง ชลบุรี 20150
99.	24 Feb 2014	โรงเรียนมาตาศุดพันพิทยาคาร	498 ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง 21150
100.	24 Feb 2014	โรงเรียนชลกันยานุกูล	31 ต.บางปลาสร้อย อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
101.	24 Feb 2014	โรงเรียนพนัสพิทยาคาร	52 หมู่ 6 ถนนสุขประยูร ตำบลกุฎไฉ่ อำเภอ พนัสนิคม ชลบุรี 20140
102.	24 Feb 2014	โรงเรียนแก่ง “วิทยาคาร”	164 บ้านวัดพลงช้างเผือก อ.แก่ง จ.ระยอง 21110
103.	24 Feb 2014	โรงเรียนชลราษฎร์รัง 2	99/3 หมู่ 4 ต.อ่างศิลา อ.เมือง จ. ชลบุรี 20000
104.	24 Feb 2014	โรงเรียนประชาวิทย์	274 ถ.ฉัตรไชย ต.สบตุ๋ย อ.เมือง จ.ลำปาง 52100
105.	24 Feb 2014	โรงเรียนราชวินิตบางเขน	22/18 ถ.งามวงศ์วาน หลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
106.	24 Feb 2014	โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม	786 ถ.พระราม 3 เขตยานนาวา กรุงเทพฯ 10120
107.	24 Feb 2014	โรงเรียนวัดราชโอรส	4 ถ.เอกชัย เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
108.	24 Feb 2014	โรงเรียนทวีธาภิเศก 2	เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ 10150
109.	24 Feb 2014	โรงเรียนยานนาวาศิววิทยาคม	146 ถ.สาธุประดิษฐ์ กรุงเทพฯ 10120
110.	24 Feb 2014	โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ	ถ.มหาราช เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
111.	24 Feb 2014	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์	1128 ถนนลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขต ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320
112.	24 Feb 2014	วิทยาลัยเทคโนโลยีคอนบอสโก	1643/3 เพชรบุรีตัดใหม่ แขวงลุมพินี เขตปทุม วัน กรุงเทพมหานคร 10400
113.	24 Feb 2014	โรงเรียนมรรณพาราม	หมู่ 2 ฉิมพลี 68/5 เขต ดลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร 1017
114.	24 Feb 2014	โรงเรียนสุขุมวิทอุปถัมภ์	โรงเรียนสุขุมวิทอุปถัมภ์ 818 ถ.เสรีไทย บึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10500
115.	24 Feb 2014	โรงเรียนอัสสัมชัญ คอนแวนต์	25 ถ.เจริญกรุง 40 แขวงสี่พระยา บางรัก กรุงเทพฯ 10500
116.	24 Feb 2014	โรงเรียนท่าใหม่ “พุทธสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล”	100 ถ.สัมปทาน อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี 22120
117.		โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ฯ	49 ถ.ศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ** นางสาวศุริยา อมตวิวัฒน์
- วัน เดือน ปี เกิด** ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๒
- การศึกษา**
- ระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
  - ปริญญาโทสาขาบริหารรัฐกิจจาก Old Dominion University
มลรัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา
- ตำแหน่งปัจจุบัน**
- ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
  - รองเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง โครงการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพ

ผู้วิจัย นางสาวศรียา อมตวิวัฒน์ หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ ๒๖

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาในโลกที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการที่มนุษย์ยังไม่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง และเกิดการละเมิดสิทธิต่างๆ ของผู้อื่น ประเด็นเหล่านี้นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม และปัจจุบันมักจะมีการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงซึ่งทำให้สังคมขาดความสงบสุขและปราศจากการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เราจะเห็นว่า มีหน่วยงานต่างๆ มากมายที่พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหเหล่านี้ ทั้งหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ตามภารกิจที่หน่วยงานตนรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมักจะเป็นการดำเนินการในระยะสั้นที่หวังเห็นผลสำเร็จที่รวดเร็ว แต่ปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่เกิดจากที่คนขาดความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้น การให้ความรู้และการศึกษาด้วยการสร้างความตระหนักในเรื่องนี้ จึงเป็นการแก้ไขปัญหาคืออีกแนวทางหนึ่งที่เน้นการแก้ปัญหาเชิงป้องกัน ซึ่งสามารถส่งผลในระยะยาวที่ยั่งยืนกว่า ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญ และถือเป็นหน้าที่ร่วมกัน ในการนี้ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ หรือ Associated Schools Project (ASP) ภายใต้การดำเนินงานของยูเนสโกเป็นโครงการหนึ่งที่เน้นสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันให้เกิดขึ้นในหมู่เด็กและเยาวชน และช่วยส่งเสริมบทบาทของครูในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของประเทศไทยและประเทศต่างๆ ที่เป็นเครือข่าย

๒. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของประเทศไทย

๓. เพื่อใช้เสนอแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับการส่งเสริมสันติภาพของสถานศึกษาในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยฉบับนี้จะเน้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีของยูเนสโกในประเทศไทยและประเทศที่มีเครือข่าย โรงเรียนดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

๒. การนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของแนวทางการดำเนิน โครงการของเครือข่ายจะนำเสนอกรณีที่ประสบผลสำเร็จในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๖

๓. การเสนอแนะแนวทางที่อาจเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยต่อสถานศึกษาเครือข่ายจะนำเสนอเฉพาะแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยเท่านั้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็นผู้บริหารระดับนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ประสานงานโครงการ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือวิจัย

ผู้ดำเนินการวิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีของยูเนสโกในประเทศไทยและประเทศที่มีเครือข่ายโรงเรียนดำเนินกิจกรรมตามโครงการ และแนวปฏิบัติที่ดีของแนวทางการดำเนิน โครงการของเครือข่ายจะนำเสนอกรณีที่ประสบผลสำเร็จ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๕๖ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ข้อคำถามครอบคลุมองค์ประกอบตาม วัตถุประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้ดำเนินการวิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อต้องการให้ได้ข้อมูล ที่แท้จริงจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มต้นจากการติดต่อสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าไป สัมภาษณ์ เมื่อทางสถานศึกษา อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปใช้สถานที่ในการเก็บข้อมูลแล้ว โดย ผู้ดำเนินการวิจัยจะเข้าไปแนะนำตัวและบอกจุดประสงค์ที่เข้ามาสัมภาษณ์ สำหรับการบันทึกข้อมูลที่ ได้จากการสัมภาษณ์ ในช่วงเริ่มแรก ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลและขอบันทึกเทปการ สัมภาษณ์พูดคุย เพื่อไม่ให้สาระสำคัญที่จะนำมาทำวิจัยผิดพลาดไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยจะเขียนรายงานผลข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบพรรณนา รายกรณี โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา และอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ร่วมวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลสำคัญใช้วิธีการถอดเทปสัมภาษณ์ และ ตรวจสอบเนื้อหาการสัมภาษณ์โดยอ่านบทสัมภาษณ์ทั้งหมดเปรียบเทียบกับการฟังเทปสัมภาษณ์ซ้ำ หลายรอบ โดยจะรายงานเรียงตามข้อคำถาม ซึ่งเป็นแนวคิดของคำตอบแต่ละท่าน

ผลการวิจัย

ตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดี ระหว่างชาติ (Associated Schools Project : ASP)

ผู้บริหารนโยบายระดับกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ ตลอดจนนักเรียน นักศึกษา จากสถานศึกษาที่เป็นสมาชิกโครงการเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ล้วนแต่มีส่วนร่วมสนับสนุนและผลักดัน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติของ ประเทศไทยจนโครงการประสบความสำเร็จทั้งสิ้น และส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ กระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยได้ช่วยระดมและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ

ดำเนิน โครงการและกิจกรรมในอนาคต และนำผลการประชมมาเป็นแนวทางในการดำเนิน โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในสถานศึกษาของตน อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้ง นำไปขยายผลในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ภายใต้โครงการ โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องใน พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ความเข้าใจอันดี และสนับสนุนช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยน วิชาการระหว่างกันด้วย

ตอนที่ ๒ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมการ สร้างความตระหนักเรื่องสันติภาพในกลุ่มเด็กและเยาวชน

การบูรณาการองค์ความรู้เข้าไปในกิจกรรมของ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดี ระหว่างชาติเป็นปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องสันติภาพให้แก่เยาวชนที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของ สังคมในอนาคต การที่นักเรียนได้เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่อง ของสังคม มนุษย์ เรียนรู้ที่จะปรับตัว และมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ความคิด วิถีชีวิต สิทธิและหน้าที่ ประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกัน การทำงาน ร่วมกันบนความแตกต่าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยหล่อหลอมให้เยาวชนเกิดความรัก ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีเรื่องการแบ่งปัน และเอื้ออาทรต่อกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น รู้จักการแก้ไขปัญหา โดยใช้เหตุผล ไม่เลือกใช้วิธีการที่รุนแรง และเคารพในความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้ นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการปลูกฝังความรักในสันติภาพในสังคม

ตอนที่ ๓. กิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในและระหว่างประเทศที่จัดภายใต้โครงการ การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันและ เสริมสร้างสันติภาพ

โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ สามารถจัดกิจกรรมเป็นเสริม หลักสูตรได้อย่างดียิ่ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับ เยาวชนที่มาจากต่างชาติ ต่างสถานศึกษา และต่างวัฒนธรรม นอกเหนือจากการเรียนจากทฤษฎีใน ห้องเรียน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้เยาวชนมีประสบการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในการอยู่ ร่วมกันในสังคมได้ นอกจากนี้ ยังให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถ สร้างสรรค์และ พัฒนา และได้เรียนรู้มากกว่าการศึกษาในห้องเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) ทำให้เกิดการเคารพ และเห็นคุณค่าของกันและกัน และเกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างกัน ทั้งนี้ ทำให้การเรียนรู้ในเรื่องสันติภาพ สิทธิมนุษยชน หรือประชาธิปไตย เป็นเรื่อง ที่เข้าใจได้ง่ายขึ้นสำหรับนักเรียนด้วย

ตอนที่ ๔. แนวทางการดำเนินโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติในประเทศไทยในอนาคตเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการควรแสวงหามาตรการส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากร จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และขยายผลเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น และควรแสวงหาแนวร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น ตลอดจนประเมินประสิทธิผลโครงการ ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และนโยบายพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์โครงการให้เป็นที่รู้จักให้กว้างขวางมากขึ้น ควรมีการปรับโครงสร้างการบริหาร โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ควรกำหนดให้การศึกษาเพื่อสันติภาพเป็นนโยบายระดับชาติ โดยมุ่งเสริมสร้างความรัก ความสมัครสมานสามัคคีและความร่วมมือร่วมใจของคนในชาติและนานาชาติ เพื่อให้หน่วยงาน สถานศึกษานำไปขับเคลื่อน ขยายผลตามบริบทที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติกับการส่งเสริมสันติภาพ พบว่า โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติเป็น โครงการที่มีประโยชน์ต่อการสร้างความตระหนักเรื่องสันติภาพให้แก่ เด็ก นักเรียนและเยาวชนและจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่สังคมที่สงบสุขอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอเพื่อพัฒนาโครงการดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้าใจอันดีอย่างยั่งยืนในหลายประเด็น ประเด็นแรก ได้แก่ ข้อเสนอในเชิงโครงสร้างของการปฏิบัติงานของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ที่เน้นให้มีการเชื่อมโยงเพื่อให้มีการนำนโยบายและแนวคิดของโครงการลงไปสู่การดำเนินกิจกรรมและโครงการและระดับ โรงเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประเด็นที่สอง ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการเน้นนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนด้วยโอกาสในชนบทที่ห่างไกล นำแนวคิดของโครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติไปสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาทุกระดับให้ต่อเนื่องกันเป็นเครือข่าย ASP net พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายสมาชิกภาพไปยังสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการ โรงเรียนพี่โรงเรียนน้องตามพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้สถานศึกษา

ขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพได้ช่วยเหลือ ดูแล แบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งด้านสื่ออุปกรณ์ บุคลากร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับ โรงเรียนขนาดเล็ก ด้อยโอกาสที่อยู่ห่างไกล และประเด็นที่สาม ได้แก่ ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ โดยเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการปรับแนวคิดทัศนคติของครูเกี่ยวกับ โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติให้สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและส่งเสริมให้มีกิจกรรมเยาวชนของโครงการ ASP เป็นเครือข่าย ตั้งแต่ระดับสถานศึกษาระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ

ABSTRACT

Title : Associated Schools Project and the Promotion Peace in School

Field : Social - Psychology

Name : Miss Duriya Amatavivat Course NDC (JSPS) Class 26

This research is intended to study the implementation of the UNESCO Associated Schools Project (ASP) focusing on the promotion of peace and international understanding in Thailand and some selected countries as well as to propose the guidelines in implementing the Project in Thailand in the future. The samples used in this research were divided into 4 groups comprising: 5 policy-level executives of the Ministry of Education; 10 school administrators; teachers and faculty staff; and school and university students. Informal research methods, including in-depth interviews and focus-group discussion, were used to explore the opinions of project coordinators and participants.

The research found that all the policy-level executives of the Ministry of Education, school administrators, teachers and faculty staff, and school and university students, had contributed and given strong support to the project. Their joint effort brought about the success of the UNESCO Associated Schools Project (ASP) in Thailand. The research findings indicated that activities implemented in the mentioned project helped create the awareness of peace among children and youth. This was because these activities enabled students to learn about human society, democracy and rights, and duties in general. More importantly, they also learned how to adjust themselves to those with different culture, traditions, opinions and ways of life. Through these activities, students were nurtured to embrace love and understanding, to share with and care for each other, to exempt from taking advantage of others, to be reasonable, to avoid violence and to respect differences of others. As the main agency in implementing the project, the Ministry of Education is intended to further explore measures to encourage educational institutions to carry out these activities on a continual basis. The Ministry also focused on development of concerned personnel, organization of learning experiences and exchange of information. The project would be further publicized and implemented to provide children and youth with increasing opportunities to participate in the project. In so doing, we hope that this project will help increase the recognition of peace among children and youth.